

Szkoły jezuickie

Żywa tradycja
w XXI wieku

Ćwiczenia
pomocne w procesie
rozeznawania

©Copyright Society of Jesus Secretariat for Education, General Curia, Roma
Author: ICAJE (The International Commission on the Apostolate on Jesuit Education)
Rome, Italy, SEPTEMBER 2019, first edition

Dokument wyłącznie do użytku wewnętrznego, prawo do powielania treści i zdjęć zastrzeżone.
Może być wykorzystywany do celów zgodnych ze wspieraniem i doskonaleniem szkół
jezuickich. Nie może być sprzedawany dla zysku przez jakąkolwiek osobę lub instytucję.

Wszystkie prawa zastrzeżone

SPIS TREŚCI

List Arturo Sosy SJ – <i>Szkoły jezuickie: żywa tradycja</i>	5
Przedmowa. Kolokwium musi być kontynuowane	9
WPROWADZENIE	14
Ćwiczenie się w rozeznawaniu	15
Zakorzeni w <i>Ćwiczeniach duchowych</i>	17
Struktura dokumentu	19
CZĘŚĆ 1. PODSTAWOWE DOKUMENTY	23
Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania, 1986	24
Pedagogia ignacjańska. Podejście praktyczne	25
Uniwersalne Preferencje Apostolskie Towarzystwa Jezusowego, 2019	27
Inne ważne dokumenty	32
CZĘŚĆ 2. NOWA RZECZYWISTOŚĆ ŚWIATA	37
1. Rzeczywistość społeczno-polityczna	38
2. Edukacja	46
3. Zmiany w praktykach religijnych	51
4. Zmiany w Kościele katolickim	53
5. Zmiany w Towarzystwie Jezusowym	56

CZĘŚĆ 3. UNIWERSALNE WSKAŹNIKI OKREŚLAJĄCE SZKOŁY JEZUICKIE.....	63
Uniwersalne ciało zaangażowane w uniwersalną misję.....	64
1. Szkoły jezuickie są katolickie i oferują pogłębioną formację w duchu wiary oraz w dialogu z innymi religiami i światopoglądami.....	66
2. Szkoły jezuickie angażują się w tworzenie otoczenia bezpiecznego i zdrowego dla wszystkich.....	70
3. Szkoły jezuickie angażują się w globalną edukację obywatelską.....	72
4. Szkoły jezuickie są zaangażowane w troskę o całe Stworzenie.....	75
5. Szkoły jezuickie angażują się w promocję sprawiedliwości.....	78
6. Szkoły jezuickie są dostępne dla wszystkich.....	81
7. Szkoły jezuickie są zaangażowane w międzykulturowość.....	83
8. Szkoły jezuickie uczestniczą w globalnej sieci służącej realizacji wspólnej misji.....	86
9. Szkoły jezuickie stawiają na integralną doskonałość osoby ludzkiej.....	89
10. Szkoły jezuickie angażują się w proces uczenia się przez całe życie.....	93
PODSUMOWANIE.....	96
Dodatek: Zarys schematyczny.....	99

CURIA GENERALIZIA DELLA COMPAGNIA DI GESÙ

Szkoły jezuickie: żywa tradycja
2019/25

DO CAŁEGO TOWARZYSTWA

Drodzy Przyjaciele w Panu,

Dnia 8 grudnia 1986 r., podczas obchodów 400-lecia ukazania się pierwszego *Ratio Studiorum*, o. generał Peter-Hans Kolvenbach napisał do Wyższych Przełożonych list ogłaszający publikację dokumentu *Charakterystyczne cechy wychowania jezuickiego* jako kontynuację tradycji edukacyjnej, która rozpoczęła się w Towarzystwie Jezusowych od *Ratio. Charakterystyczne cechy...* nie miały być nowym *Ratio Studiorum*. Raczej, według słów o. Kolvenbacha, miały dostarczyć „wspólnej wizji i poczucia wspólnego celu... kryterium, z jakim sami chcieliśmy się skonfrontować”.

Ojciec Kolvenbach żywił nadzieję, że dokument ten będzie towarzyszył koniecznemu procesowi rozeznawania, jak znaleźć adekwatne narzędzia do „wiernej i skutecznej realizacji otrzymanej misji, biorąc pod uwagę wciąż zmieniające się okoliczności” (o. Kolvenbach, list z 8 grudnia 1986 r. cytujący jego własny list o *Wspólnotowym Rozeznawaniu Apostolskim*, nr 32, datowany na 5 listopada, 1986).

Siedem lat później, w roku 1993, o. Kolvenbach przedstawił nowy dokument, *Pedagogia ignacjańska: podejście praktyczne*, szerzej znany pod nazwą *Ignacjański Model Pedagogii*, który proponował metodę dydaktyczną wcielającą w życie poprzedni dokument.

Nie ulega wątpliwości, że oba dokumenty przyczyniły się do realizacji procesu rozeznania i odnowy, dzięki którym nasze szkoły – i wiele innych jezuickich instytucji, na jakie ten dokument miał wpływ – lepiej dostosowały się do zmieniającego się świata i do potrzeb kształconych przez nas nowych pokoleń.

Dzisiaj chcę przedstawić nowy dokument *Szkoły jezuickie: żywa tradycja w XXI wieku. Ćwiczenia pomocne w procesie rozeznawania*. Dokument ten kontynuuje tradycję wspierania naszego edukacyjnego apostołatu w refleksji i rozeznawaniu szczególnych wyzwań naszych czasów oraz w rozpoznawaniu nowych możliwości. Zaprasza nas do kontynuowania koniecznego procesu odnowy, do innowacji i ponownego uruchomienia wyobraźni, ponieważ tego wymaga edukacja w czasach, gdy doświadczamy epokowych zmian. Najlepszym wkładem, jaki możemy wnieść w naszą długą tradycję edukacyjną, jest odkrywanie nowych modeli, twórczych i pomysłowych sposobów na przekazanie uczniom i ich rodzicom naszej duchowej wizji i doświadczenia edukacyjnego. Tytuł dokumentu odzwierciedla więc dobrze jego cel: odnowienie naszej żywej tradycji edukacyjnej jako nieustanny proces rozeznawania.

Na ten dokument należy spojrzeć w kontekście procesu rozeznawania, kontynuowanego przez nasz apostołat edukacyjny od czasu powstania *Charakterystycznych cech... i Ignacjańskiego Modelu Pedagogii*. W ostatnim czasie proces ten dokonywał się podczas cyklu międzynarodowych spotkań: podczas Kolokwium w Bostonie w 2012 r., Międzynarodowego Seminarium w Manresie w 2014 r. i Pierwszego Kongresu Delegatów ds. Jezuickiej Edukacji – JESEU-Rio w Rio de Janeiro w 2017 r. Będzie on również kontynuowany podczas Drugiego Kolokwium w Dżakarcie (Indonezja) w 2020 r., w ramach Uniwersalnych Preferencji Apostolskich, jako ważny wymiar tego rozeznawania.

Prezentowany dokument zawiera 10 kluczowych wskaźników wyróżniających szkoły jezuickie. To kolejny ważny element pomagający w refleksji nad tym, co czyni te szkoły naprawdę jezuickimi, a zarazem umożliwiający nam sprostanie wyzwaniu, jakim jest zachowanie naszej tożsamości, aby służyć misji pojednania i sprawiedliwości, która przenika wszystko, co robimy i kim jesteśmy.

Szczególnie ważny jest dziś wskaźnik numer 2: zaangażowanie w tworzenie bezpiecznego i zdrowego dla wszystkich otoczenia. Nasze szkoły wdrażają zasady i procedury w celu zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na wszelkiego rodzaju nadużycia. Wyzwanie polega na dalszym podążaniu tą drogą i kształtowaniu niezbędnych zmian kulturowych, koniecznych w naszym społeczeństwie do stworzenia wszystkim jego członkom bezpiecznego i zdrowego środowiska.

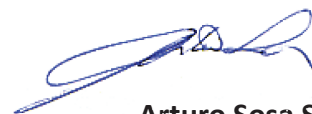
Szkoły jezuickie: żywa tradycja... nie zastępuje poprzednich dokumentów – raczej je uzupełnia i aktualizuje jako zaproszenie do ciągłego ćwiczenia się w rozeznawaniu. Wszystkie trzy wspomniane dokumenty należy traktować jako ramy współczesnej edukacji jezuickiej. W dokumencie o żywej tradycji chcemy reagować na przyspieszające zmiany, jakich dzisiaj doświadczamy, dlatego sam dokument jest niezakończonym rozeznaniem, żywym tekstem, który zachęca nauczycieli w naszych szkołach do wzbogacenia go swoimi refleksjami oraz własnym doświadczeniem i zaangażowaniem. W tym sensie jest to dokument otwarty, który inicjuje proces rozeznania i inspiruje do niego, a zarazem pragnie dostarczać wskazówek, jak kontynuować wychowanie „ludzi dla innych i z innymi” w kontekście „ludzkiej doskonałości”, jaka wyróżnia naszą tradycję edukacyjną spośród innych.

Pragnę podziękować członkom Międzynarodowej Komisji ds. Jezuickiego Apostolatu Edukacyjnego (ICAJE) za ich pracę w ciągu ostatnich ośmiu lat, która doprowadziła do opracowania tego dokumentu. Podobnie jak w przypadku poprzednich dokumentów dotyczących edukacji, także i ten: *Szkoły jezuickie: żywa tradycja...* został wzbogacony poprzez liczne szkice, dyskusje, konsultacje, informacje zwrotne pochodzące z całego świata oraz poprzez wkład wyspecjalizowanych nauczycieli ignacjańskich.

Stoimy teraz przed wyzwaniem, by uczynić z tego dokumentu skuteczne narzędzie do ożywienia rozeznawania niezbędnego w naszym apostołacie edukacyjnym. Drugie Kolokwium JESEDU-Jogja 2020, jako pierwsze międzynarodowe spotkanie nowego cyklu, wprowadzi dokument w doświadczenie wirtualnego kolokwium już na początku 2020 roku. Proszę, aby zaraz po zaprezentowaniu dokumentu Wyżsi Przełożeni sprawdzili, czy jest on szeroko rozpowszechniony, znany, używany i omawiany w prowincjach i regionach, przez wszystkich

nauczycieli i osoby zaangażowane w działalność szkół. Delegaci ds. szkolnictwa w prowincjach będą z pewnością mieli dobre pomysły na to, jak najlepiej przekazać dokumentom, aby zainspirować je do ciągłego rozeznawania w poszukiwaniu najlepszych na dzisiaj form edukacji – w realiach lokalnych, regionalnych i globalnych, w jakich przyszło nam służyć. Dokument ten powinien być przedstawiony w ramach Uniwersalnych Preferencji Apostolskich i odnowy apostołskości gorliwości, do której Preferencje wzywają tak, jak przedstawiłem to w poprzednich listach.

Oddany w Panu

Arturo Sosa SJ

Przełożony Generalny

Rzym, 5 listopada 2019
Uroczystość Wszystkich Świętych Towarzystwa
(oryginał w języku angielskim)

PRZEDMOWA

Kolokwium musi być kontynuowane

Międzynarodowa Komisja ds. Jezuickiego Apostolatu Edukacyjnego (ICAJE) pracowała nad obecnym dokumentem od 2011 roku. Od samego początku dyskutowano o tym, jak można pomóc społecznościom szkół w lepszym rozumieniu współczesnego kontekstu i, co za tym idzie, odpowiadaniu na nowe wyzwania, kontynuując tym samym długą debatę, jaką na temat edukacji jezuiti zainicjowali w XVI wieku.

Owocami tej debaty były ważne dokumenty, które przez wieki kierowały edukacją jezuitów. Pierwszym z nich było *Ratio Studiorum* z 1599 roku. *Ratio* nakreśliło model edukacji, który kierował naszymi szkołami oraz tworzył poczucie jedności wokół wspólnego programu nauczania i wspólnej struktury szkolnej. Jego mocne i słabe strony były szeroko dyskutowane na przestrzeni wieków. Jezuiti i ich współpracownicy poświęcili kilka stuleci, zanim uzgodnili nowy dokument, który odpowiadał na zmieniające się okoliczności: *Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania* z 1986 roku. Osiągnięto w nim konsensus w sprawie tego, co jest zasadnicze i charakterystyczne dla naszej edukacji pod koniec XX stulecia. Dokument ten pozwolił szkołom zbudować nową jedność wokół wspólnej tożsamości, która rozwija się w wiele różnych modeli i odpowiada lokalnemu i narodowemu kontekstowi naszych szkół. Odbiór tego dokumentu był bardzo entuzjastyczny, a nauczyciele w szkołach jezuickich zaczęli prosić o kolejny – aby wyjaśnił styl pedagogiczny, który mógłby uosabiać dwadzieścia osiem wymienionych w dokumencie cech. Rezultatem tego był dokument *Pedagogia ignacjańska: podejście praktyczne* ogłoszony w 1993 roku. Stał się on fundamentem pedagogii stosowanej przez wiele pokoleń jezuickich wychowawców, którzy z oddaniem pracują we wszystkich zakątkach świata, aby kontynuować żywą tradycję jezuickiej edukacji i urzeczywistniać ją szczególnie w kontekście klasy szkolnej – kluczowego miejsca, w którym tak naprawdę odbywa się jezuicka edukacja.

Jezuicka edukacja, podobnie jak cała historia ludzkości, jest żywą tradycją, wymagającą od nas otwartych oczu, uszu i serc. Pragniemy, aby dokument ten był zaproszeniem do kontynuowania rozpoczętej debaty na wszystkich poziomach naszych szkół i w sieciach współpracy pomiędzy szkołami. W ICAJE wahamy się nazywać tę publikację dokumentem, ponieważ chcemy, aby był to żywy tekst, pomagający nam dotrzymać kroku naszej erze, w której „szybka zmiana” jest nową normą – ze wszystkimi jej pozytywnymi i problematycznymi aspektami. Nie chcemy dokumentu wypełnionego statystykami, lecz tekstu, który inspiruje, porusza i zachęca nasze rady pedagogiczne, liderów i społeczności szkolne do aktywnego zaangażowania się w kontekst naszego świata, w wyzwania i okazje, jakie przed nami stoją. Właśnie dlatego tekst ten zostanie opublikowany głównie drogą elektroniczną, gdyż wymaga ciągłego rozeznania, twórczych, odważnych i pełnych dobrej woli rozmów w naszych szkołach, prowadzących do kontynuowania naszej tradycji z nową energią i zapałem. Aby ułatwić ten proces, wszystkie części dokumentu zawierają pytania do rozeznania – mają nas one pobudzać do wzajemnego słuchania siebie, do dyskusji, rozmów i kreatywności.

Jako ICAJE pragniemy również wyrazić naszą wdzięczność wielu osobom, które przyczyniły się do powstania tego dokumentu. Wspólna rozmowa nad nim rozpoczęła się w 2011 roku i zgromadziła wielu ważnych uczestników: różne osoby wchodzące w przeciagu tych lat w skład ICAJE, wielu wspomniałomyślnych kolegów i koleżanek z sześciu regionów Towarzystwa, którzy udzielili wstępnej informacji zwrotnej, a także specjalistów, którzy zaoferowali swoje porady i wiedzę do kolejnych wersji dokumentu, jak również wspierającą nas, grupę z Sekretariatu ds. Edukacji Kurii Generalnej, która towarzyszyła całemu procesowi. Naszą szczególną wdzięczność wyrażamy o. Johnowi O’Keefe SJ i jego zespołowi oraz panu Williamowi Kemeza ze względu na ich znaczący wkład w obecny format i styl dokumentu. To właśnie ich praca uczyniła go wyjątkowym!

Jedynym powodem, dla którego Towarzystwo Jezusowe zobowiązało się do kontynuowania swojego apostołatu edukacyjnego, jest niezachwiane przekonanie, że dziś, podobnie

jak w przeszłości, szkoły są uprzywilejowaną przestrzenią do wypełnienia misji pojednania i sprawiedliwości, tak jak ją rozumiemy w świetle ogłoszonych przez o. generała czterech Uniwersalnych Preferencji Apostolskich na lata 2019-2029:

1. Wskazywanie drogi do Boga przez *Ćwiczenia duchowe* i rozeznawanie.
2. Kroczenie razem z ubogimi, odrzuconymi w świecie, zranionymi w swej godności, w misji pojednania i sprawiedliwości.
3. Towarzystwo młodym w kreowaniu przyszłości pełnej nadziei.
4. Współpraca w trosce o Wspólny Dom.

Niech Bóg nadal błogostawi ważny wysiłek apostolski, jaki podejmują nasze szkoły, aby zachęcić nowe pokolenia do otwarcia się na Boga i na integralną edukację całej osoby zgodnie z naszą humanistyczną tradycją. Kontynuujmy dzisiaj fascynującą podróż w świecie jezuickiej edukacji poprzez udział w debacie, dzięki której tradycja nauczania charakterystyczna dla naszego Towarzystwa pozostanie żywa.

José A. Mesa SJ

Sekretarz Towarzystwa Jezusowego ds. Edukacji

JSN

Jesuit European Committee
for primary & Secondary Education

JECSE

FLACSI
 FLACSI

JASBEAM

JESUITS

Conference of African and Malagasy
Conférence des Jésuites d'Afrique et de Madagascar
Conferencia dos Jesuítas de África e Madagascar

ihs JESUIT
ASIA PACIFIC
CONFERENCE
JCAP

Obecni członkowie ICAJE

José A. Mesa SJ

Przewodniczący,
Sekretarz Towarzystwa Jezusowego
ds. Edukacji w Szkołach Średnich
i Podstawowych

William Muller SJ

Dyrektor Wykonawczy JSN
(*Jesuit Schools Network*) przy Konferencji
Kanady i Stanów Zjednoczonych Ameryki

Ilse Dekker

Dyrektor JECSE
(*Jesuit European Commission
for Primary and Secondary Education*)

Sunny Jacob SJ

Sekretarz ds. Szkół Średnich
i Podstawowych przy JEASA (*Jesuit Educa-
tional Association of South Asia*)

Saúl Cuautle Quechol SJ

Przewodniczący FLACSI
(*Latin American Federation
of Jesuit Schools*)

Johnny Go SJ

Sekretarz ds. Edukacji
przy JCAP-Education
(*Jesuit Conference of Asia Pacific*),
Asystent ds. Misji i Tożsamości,
Sekretariat ds. Edukacji

Joseph Arimoso SJ

Koordynator JASBEAM
(*Jesuit Association of Secondary
and Basic Education in Africa
and Madagascar*)

Sekretariat

Catharine Steffens

Asystent ds. Inicjatyw Globalnych

Rafael Galaz

Asystent ds. Projektów Specjalnych

Educate Magis

Éamonn McGuinness

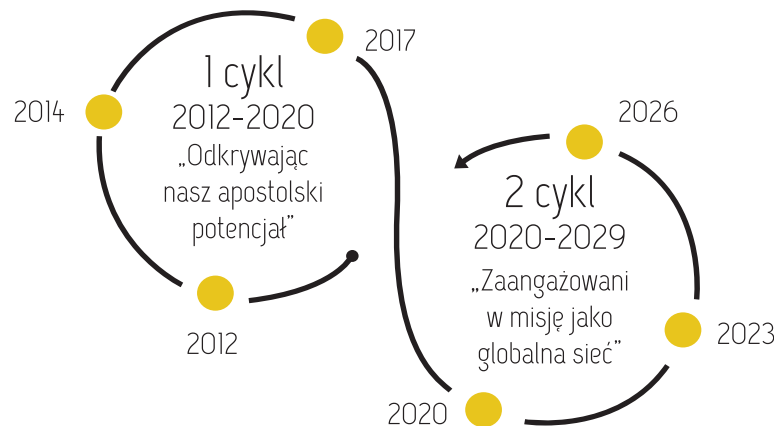
Dyrektor ds. Wspólnoty
Educate Magis

WPROWADZENIE

1. Doświadczamy dzisiaj w sposób wyjątkowy zjawiska globalizacji: natychmiastowej komunikacji, szybkiego przemieszczania się osób i towarów na obszarze całego świata, który tworzy jednocześnie bezprecedensowe więzi i podziały: gospodarcze, kulturowe, polityczne, ekologiczne i duchowe.

2. Wielu ludzi skorzystało na globalizacji, np. poprzez dostępność edukacji on-line docierającej do wielu odległych i zubożałych społeczności, a w kręgach naukowców – dzięki możliwości śledzenia danych i dzieleniu się wynikami badań – uratowano niektóre z najbardziej zagrożonych gatunków.

3. Nasze szkoły bardzo skorzystały na globalizacji i nowych możliwościach kontaktowania się oraz wspólnej refleksji i pracy. Świadczy o tym przeprowadzony w ostatnim czasie pierwszy cykl międzynarodowych spotkań „Odkrywając nasz apostołski potencjał”. Te światowe spotkania (kolokwium – seminarium – kongres) odnowiły entuzjazm i uświadomiły nam, jak wiele możemy osiągnąć, pracując razem. Drugi cykl spotkań – „Zaangażowani w misję jako globalna sieć” – rozpoczyna się dokładnie od tego dokumentu, który ma nas przygotować do II Colloquium JESEDU-Jogja 2020.

4. Z drugiej strony, wiele społeczności – począwszy od rządów państw, po wspólnoty wiernych – z trudem dostosowywały się do zjawiska globalizacji. Szybko zachodzące zmiany w wielu przypadkach doprowadziły do obwarowania się i zbudowania murów w sferze ekonomii, kultury i religii, a nawet do gotowości posłużenia się przemocą. Obie wspomniane sytuacje są znakami czasu.

5. To wyjątkowe, że należymy dzisiaj do apostołatu edukacyjnego, który stanowi w tym momencie najwłaściwszą formę działania. Mamy na całym świecie sieć szkół, połączonych wiarą w to, że Boga można odnaleźć w każdej kulturze, na każdym poziomie ekonomicznym, w religijnych poszukiwaniach każdego człowieka i we wszystkim, co żyje. Szkoły w jezuickim apostołacie zajmują się formowaniem młodych liderów, którym będzie leżeć na sercu misja wytyczona przez Ewangelię: pojednanie w duchu sprawiedliwości i współodczuwająca troska o całe stworzenie.

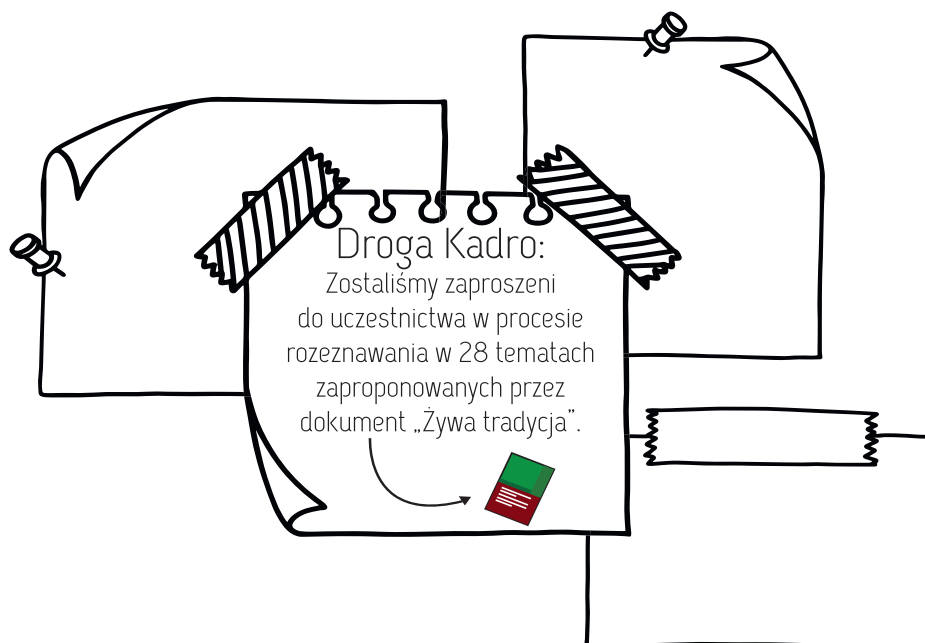
6. Nadszedł czas, by przeprowadzić nad tym refleksję i podjąć odpowiednie działania w ramach naszego międzynarodowego systemu edukacji – struktury tworzonej na przestrzeni 450 lat przez naszych jezuickich i świeckich poprzedników.

Ćwiczenie się w rozeznawaniu

7. Ten dokument przeznaczony jest dla każdego, kto podziela naszą misję edukacyjną. Każdy z nas z osobna – czy to osoba świecka, czy jezuita – a także wszyscy razem jako wspólnota, jesteśmy odpowiedzialni za świat. Zarówno nasze szkoły, jak i każdy z nas osobiście ma szczęście w tym zadaniu uczestniczyć.

8. Celem tego dokumentu jest zaproszenie wszystkich zainteresowanych jezuickim szkolnictwem do rozpoczęcia, kontynuowania lub powrócenia na nowo do rozeznawania jako sposobu postępowania, będącego właściwą odpowiedzią na nasz kontekst historyczny,

nasze korzenie i naszą tożsamość. Jesteśmy świadomi, jak nigdy wcześniej, zmiennej natury historii, przyspieszającego tempa zmian i licznych wyzwań, przed jakimi stoimy. Tym niemniej jesteśmy również wezwani do odkrycia na nowo, że nasza ignacjańska spuścizna wyposażała nas w odpowiednie narzędzia do odnajdywania Boga w tym kontekście i dalszego proponowania wartościowej edukacji w jezuickiej, humanistycznej tradycji przygotowywania uczniów, aby stawali się autorami zmian w służbie wspólnemu dobru.

9. Zwracamy się do dyrektorów naszych dzieł edukacyjnych, by wygospodarowali czas i zorganizowali dla swojej kadry pedagogicznej i administracyjnej proces rozeznawania w proponowanych 28 tematach, które są pomyślane jako inspiracja do refleksji i działania, aby osiągnąć „większe dobro”. W sensie ogólnym rozeznawanie to ma być rozumiane jako kontynuacja naszej żywej tradycji, a w sensie szczegółowym – jako kontynuacja

rozeznawania, do jakiego zostaliśmy wezwani w instrukcji do działania wypracowanej podczas JESEDU-Rio 2017 oraz w ogłoszonych Uniwersalnych Preferencjach Apostolskich.

10. To ogromne i jednocześnie niezbędne zobowiązanie wymaga od naszych instytucji poświęcenia mu odpowiedniej ilości czasu. Zaangażowanie w przemyślane i przemodlone rozmowy, rozeznanie naszej drogi wewnątrz instytucji i dla jej dobra, a także dzielenie się tym z innymi i podjęcie współpracy w naszej globalnej sieci – to działania najwyższej wagi. Słuchajmy siebie nawzajem pomiędzy regionami; umacniajmy więzi; pracujmy w celu osiągnięcia większego dobra. Zróbmy wszystko, co w naszej mocy, udzielając ewangelicznej odpowiedzi na nowe znaki czasu.

Zakorzenieni w *Ćwiczeniach duchowych*

17

11. Punktem wyjścia do naszej refleksji są *Ćwiczenia duchowe* – nasz filtr w rozeznawaniu, do czego wzywa nas dzisiaj Chrystus.

A. Świat widziany oczyma Boga

12. Na początku drugiego tygodnia *Ćwiczeń św. Ignacy* zachęca rekolektantów do kontemplowania świata oczyma Trójcy – Boga, który stwarza, kocha i utrzymuje nas przy życiu.

13. Jako wychowawcy kontemplujemy spojrzenie Trójcy Świętej na nasz świat. Widzimy, jak młodzi ludzie pragną polepszyć swoje życie. Dostrzegamy ludzi cieszących się pięknem stworzenia i usiłujących odnaleźć Boga pośród codziennych zajęć. Przyglądamy się szybkiemu rozwojowi naukowemu, technologicznemu i ekonomicznemu. Widzimy wielki potencjał mogący polepszyć życie na ziemi, ale jesteśmy także świadkami przemocy,

brutalnego wyzysku i niesprawiedliwości. Religijna i etniczna nietolerancja oraz fundamentalizm i dyskryminacja, uwłaczają godności człowieka, pogłębiają nierówności i usuwają wielu ludzi na margines społeczny, w szczególności kobiety i dzieci.

14. Poważnie zachwiana równowaga w środowisku naturalnym, jego degradacja przyspieszana przez kulturę „użyj i wyrzuć” sprawia, że planeta jest coraz bardziej zatruta i zanieczyszczona. W tym pięknym, ale niespokojnym świecie ignacjańska duchowość proponuje polaryzację napięć: kontemplacji i działania, prawa i odpowiedzialności.

15. Jezuicka edukacja wychowuje uczniów do przyjęcia perspektywy Trójcy w patrzeniu na świat i w podejmowaniu wysiłku, aby uczynić go bardziej kochającym i sprawiedliwym. To jest dar, jaki szkoły jezuickie przekazują następnemu pokoleniu.

B. Rozmowa: Co uczyniłem dla Chrystusa? Co czynię dla Chrystusa? Co powinienem uczynić dla Chrystusa?

16. Dokument **Żywa tradycja** jest tak ułożony, by otwierał nas na wzajemną rozmowę w naszym apostołacie. W *Ćwiczeniach duchowych św. Ignacy* zaprasza rekolektantów, aby przed krzyżem zadali sobie trzy pytania, które w naszej duchowej tradycji brzmią: Co uczyniłem dla Chrystusa? Co czynię dla Chrystusa? Co powinienem uczynić dla Chrystusa? (CD 53).

17. Co uczyniliśmy dla Chrystusa? Dokument **Żywa tradycja** spogląda trzydzieści lat wstecz, dostrzegając głębokie zmiany naznaczone zarówno nowymi okazjami do postępowania ku dobru, jak i zagrożeniami dla wyznawanych wartości. Zastanawiamy się, jak misja jezuickiej edukacji została odnowiona w dokumentach i nowych inicjatywach.

18. Co czynimy dla Chrystusa? Dokument **Żywa tradycja** przygląda się obecnej rzeczywistości na świecie i w naszych szkołach, odnosząc się do współczesnych statystyk, dokumentów i zasobów źródłowych.

19. Co powinniśmy uczynić dla Chrystusa? Dokument **Żywa tradycja** wysuwa wniosek, że biorąc pod uwagę obecne realia – na tym świecie, gdzie wszystko jest ze sobą wzajemnie powiązane, istnieją kluczowe wskaźniki, które muszą być przyjęte przez każdą jezuicką szkołę na świecie, bez względu na lokalne warunki i kontekst.

Struktura dokumentu

20. Dokument **Żywa tradycja** zaprasza **wszystkich ignacjańskich nauczycieli i wychowawców:**

21. W części 1: Dokumenty podstawowe

– aby przeprowadzili refleksję nad trzema podstawowymi dokumentami, które zostały ogłoszone w ostatnich trzydziestu latach:

- *Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania*, 1986
- *Pedagogia ignacjańska: podejście praktyczne*, 1993
- *Uniwersalne Preferencje Apostolskie Towarzystwa Jezusowego*, 2019

oraz nad innymi ważnymi dokumentami.

22. W części 2: Nowa globalna rzeczywistość

– aby przeprowadzili refleksję nad kilkoma spośród większych zmian, jakie miały miejsce na przestrzeni tego okresu:

- w rzeczywistości społeczno-politycznej,
- w edukacji,

- w praktykach religijnych,
- w Kościele katolickim,
- w Towarzystwie Jezusowym.

23. W części 3: Globalne wskaźniki jezuickich szkół

– aby wzmocnili zaangażowanie naszych szkół w nową globalną rzeczywistość. Ten dokument prezentuje 10 kluczowych wskaźników, które powinny być obecne we wszystkich jezuickich szkołach.

24. Jezuicka szkoła powinna być:

- 1) katolicka, zaangażowana w głęboką formację wiary, w dialogu z innymi religiami i światopoglądami;
- 2) zaangażowana w tworzenie bezpiecznego i zdrowego dla wszystkich otoczenia;
- 3) zaangażowana w globalną edukację obywatelską;
- 4) zaangażowana w troskę o całe stworzenie;
- 5) zaangażowana w promocję sprawiedliwości;
- 6) dostępna dla wszystkich;
- 7) zaangażowana w międzykulturowość;
- 8) zaangażowana w swoją rolę jako globalna sieć w służbie misji;
- 9) zaangażowana w dążenie do integralnej doskonałości każdej osoby;
- 10) zaangażowana w promowanie procesu uczenia się przez całe życie.

25. **Dokument *Żywa tradycja* jest dostępny w formie drukowanej;** jest także dostępny w formie interaktywnej strony internetowej *Educate Magis* (w języku angielskim)¹. Ta wspólnota on-line łączy wychowawców z jezuickich i ignacjańskich szkół na całym świecie.

¹ Przypisy odnoszące się do angielskojęzycznego portalu *Educate Magis* (educatemagis.org – dostępne po zalogowaniu) zostały w polskim tłumaczeniu pominięte i znajdują się w jego wersji angielskiej [przyp. tłum.].

26. Pod koniec każdej sekcji strony internetowej, wychowawcy mają możliwość ubogacenia dokumentu ***Żywa tradycja*** poprzez interaktywne rozmowy, filmy, fotografie i linki, refleksje nad bogatą różnorodnością w dziełach Towarzystwa Jezusowego, dzielących się się na sześć konferencji: Afryka i Madagaskar, Azja i Pacyfik, Europa, Ameryka Łacińska, Ameryka Północna i Południowa Azja.

The image features a stack of papers and folders, likely in an office setting, with a prominent red geometric overlay on the left side. The overlay consists of a large red triangle pointing towards the top right, and a smaller red triangle at the bottom right. The text '1' is positioned on the red triangle, and the title 'PODSTAWOWE DOKUMENTY' is written in white on the red background. At the bottom, there are four diamond shapes in shades of red and white.

1

PODSTAWOWE DOKUMENTY

A. Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania, 1986

27. We wrześniu 1980 roku odbyło się spotkanie przedstawicieli z różnych krajów, by przedyskutować ważne zagadnienia dotyczące jezuickiego szkolnictwa ponadpodstawowego. Dyskusje te zaowocowały publikacją kluczowego dokumentu zatytułowanego *Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania*. Przełożony Generalny, Peter Hans Kolvenbach SJ, ogłosił ten dokument 8 grudnia 1986r. W swoim liście o. Kolvenbach przedstawił cel dokumentu.

28. „Dokument *Charakterystyczne cechy...* może być pomocny tym, którzy pracują w jezuickiej edukacji, by wprawiali się w podstawowym zadaniu, jakim jest apostołskie rozeznawanie. Może być punktem wyjścia do odnowionej refleksji nad doświadczeniami apostołatu edukacyjnego i, w świetle tej refleksji, do ewaluacji szkolnych zasad i praktyk: nie tylko w formie negatywnej („Co robimy źle?”), ale przede wszystkim w formie pozytywnej („Jak możemy robić to lepiej?”). Musimy przy tym brać pod uwagę ciągle zmieniające się okoliczności lokalne: poszczególne kraje lub regiony powinny przemyśleć znaczenie i wpływ charakterystycznych cech w ich własnym kontekście oraz wypracować dodatkowe dokumenty, które przystosują ten obecny, uniwersalny dokument do ich konkretnych i specyficznych potrzeb”².

29. Dokument zawiera 28 charakterystycznych cech jezuickiej edukacji, ułożonych w 9 rozdziałów, które podkreślają duchowe doświadczenie Ignacego jako główne źródło jezuickiej edukacji.

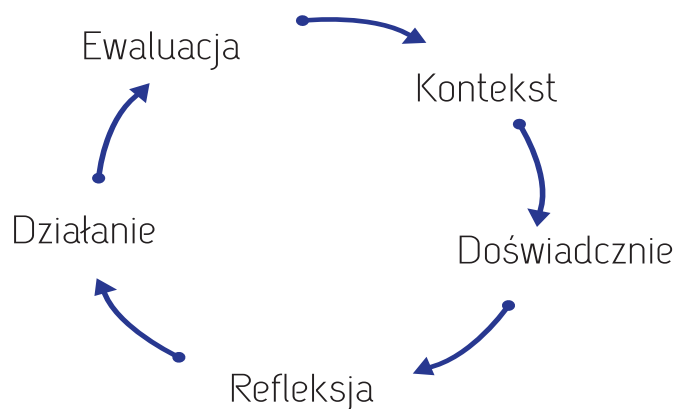
² Por. Peter-Hans Kolvenbach, To All Major Superiors, Rzym, 8.12.1986.

◆ Ćwiczenie 1. Do rozeznawania

- ◆ a. Jak ten dokument był wykorzystywany przez ciebie lub instytucję, w której pracujesz?
- ◆ b. Na które spośród 28 charakterystycznych cech jezuickiej edukacji wymienionych w dokumencie powinno się, według ciebie, położyć większy nacisk w twojej instytucji i w jaki sposób?
- c. Jak w przyszłości będzie przydatny ten dokument – zarówno tobie, jak i apostołatowi edukacyjnemu, w który jesteś zaangażowany?

B. Pedagogia ignacjańska. Podejście praktyczne

30. Siedem lat później, 31 lipca 1993, o. Kolvenbach ogłosił dokument *Pedagogia ignacjańska. Podejście praktyczne*, którego celem było uzupełnienie i poszerzenie *Charakterystycznych cech*. Mając na uwadze zróżnicowanie szkół jezuickich, *Pedagogia ignacjańska* wprowadziła elastyczną metodykę nauczania opartą na podstawowych elementach *Ćwiczeń duchowych*.

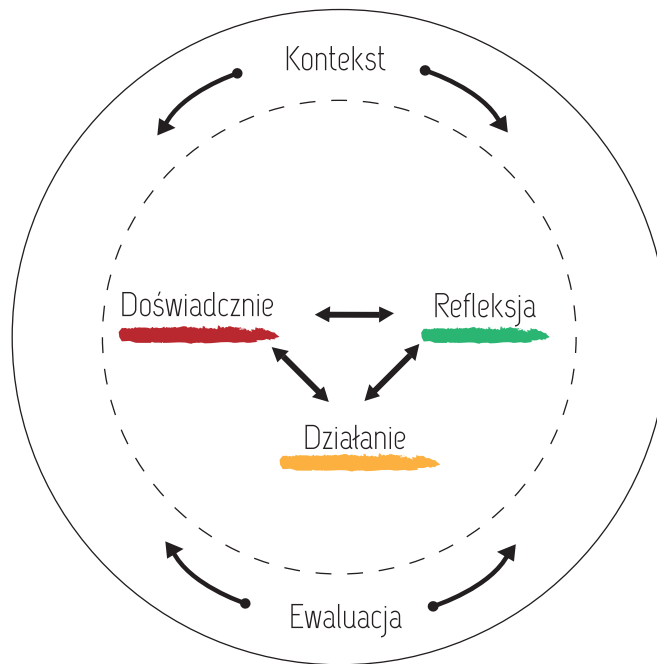

31. Nauczycielom zalecany jest pięcioaspektowy styl nauczania:

1. Posiadanie wnikliwej znajomości kontekstu, w jakim odbywa się proces nauczania.
2. Wprowadzenie ucznia w doświadczenie, które pobudzi jego intelekt i wyobraźnię.
3. Kształtowanie nawyku nieustannej refleksji w celu pogłębienia tego doświadczenia.
4. Dostarczanie okazji do wprowadzenia w życie nabytych wartości i umiejętności, w taki sposób, aby doprowadziło to do pozytywnej przemiany ucznia, nauczyciela i świata. To działanie powinno wcielać w życie Ewangelię, gdyż – jak podkreślał św. Ignacy – miłość ujawnia się bardziej w czynach niż w słowach.
5. Angażowanie się w dynamiczną, wieloaspektową ewaluację procesu nauczania i uczenia się, z zamiarem wprowadzenia stosownych zmian i modyfikacji.

26

32. Elementy Ignacjańskiego Modelu Pedagogii

◆ Ćwiczenie 2. Do rozeznawania

- ◆ a. Jak ty lub twoja instytucja praktykujecie w nauczaniu pedagogię ignacjańską?
- ◆ b. Jakie korzyści odniosłeś w wyniku korzystania z Ignacjańskiego Modelu Pedagogii?
- c. Jakie trudności napotkałeś podczas wprowadzania tego modelu w życie?
- d. Jak ty lub twoja instytucja zamierzacie korzystać z niego w przyszłości?

C. Uniwersalne Preferencje Apostolskie Towarzystwa Jezusowego, 2019

33. Dnia 19 lutego 2019 r., o. generał Arturo Sosa ogłosił **Uniwersalne Preferencje Apostolskie Towarzystwa Jezusowego na lata 2019-2029**. Te preferencje są owocem wyboru dokonanego na przestrzeni dwóch lat, w którym brali udział wszyscy członkowie Towarzystwa Jezusowego, jak również ich świeccy współpracownicy. Będą one drogowskazem we wszystkich dziełach podejmowanych przez Towarzystwo przez najbliższe dziesięć lat.

34. Jak widać w wybranych poniżej fragmentach oraz w zaproponowanych na koniec tego rozdziału ćwiczeniach, każda z tych czterech uniwersalnych preferencji potwierdza i podkreśla proces, objaśnienia, wyzwania i przesłanie dokumentu **Żywa tradycja**.

Uniwersalne Preferencje Apostolskie

2019-2029

Wskazywanie drogi
do Boga przez
Ćwiczenia duchowe
i rozeznawanie.

Kroczenie razem
z ubogimi,
odrzuconymi
w świecie,
zranionymi w swej
godności w misji
pojednania
i sprawiedliwości.

Współpraca
w trosce
o Wspólny Dom.

Towarzystwo
młodym
w kreowaniu
przyszłości
pełnej nadziei.

35. 1. Wskazywanie drogi do Boga przez Ćwiczenia duchowe i rozeznawanie

36. Jako osoby wierzące czujemy nagłą potrzebę przezwyciężenia zarówno nowych form sekularyzmu, jak i tęsknoty za minionymi formami kulturowymi. Postanawiamy współpracować z Kościołem w traktowaniu zeświecczonego społeczeństwa jako znaku czasu, który stwarza nam okazję odnowienia naszej obecności w sercu ludzkiej historii. Dojrzałe, zsekularyzowane społeczeństwo otwiera nową przestrzeń dla wielu wymiarów ludzkiej wolności, w szczególności wolności religijnej.

37. Jednocześnie jesteśmy zdecydowani, by proponować Ćwiczenia duchowe na wiele możliwych sposobów, stwarzając ludziom, szczególnie młodym, okazję do skorzystania z nich w celu rozpoczęcia lub kontynuowania drogi z Chrystusem.

38. Podejmujemy się promowania rozeznawania jako regularnego nawyku ludzi, którzy zdecydowali się pójść za Chrystusem. Towarzystwo Jezusowe angażuje się w praktykowanie i upowszechnianie rozeznawania duchowego, zarówno osobistego jak i wspólnotowego, jako zwykłego sposobu podejmowania w Duchu Świętym decyzji dotyczących naszego życia, naszych dzieł apostolskich i wspólnot kościelnych. Jest to wybór, by poszukiwać i odnajdywać wolę Bożą przy ciągłym otwarciu się na prowadzenie Ducha Świętego. Podczas naszego wspólnego rozeznawania preferencji apostolskich, doświadczyliśmy odnowy w naszym sposobie postępowania, dlatego też postanowiliśmy regularnie posługiwać się rozmową duchową i rozeznawaniem we wprowadzaniu w życie preferencji na wszystkich poziomach życia misyjnego Towarzystwa.

39. 2. Kroczenie razem z ubogimi, odrzuconymi w świecie, zranionymi w swej godności, w misji pojednania i sprawiedliwości

40. Zamierzamy kroczyć z osobami i społecznościami podatnymi na zranienia, wykluczonymi, marginalizowanymi i zubożałymi. Zobowiązujemy się do towarzyszenia ofiarom

nadużycia władzy, nadużycia sumienia i nadużyć seksualnych, odrzuconym przez ten świat oraz wszystkim tym, których biblijna tradycja nazywa ubogimi tej ziemi i na których wołanie nasz Pan odpowiada wcieleniem niosącym uwolnienie.

41. Potwierdzamy nasze zobowiązanie do troski o migrantów, osoby przesiedlone, uchodźców oraz ofiary wojen i handlu ludźmi. Postanawiamy także bronić kultury i godnej egzystencji ludów tubylczych.

42. Zobowiązujemy się do współpracy w eliminacji nadużyć wewnątrz Kościoła i poza nim, oraz do podjęcia starań, by ofiary były wysłuchane i otrzymały właściwą pomoc tak, aby sprawiedliwości stało się zadość, a wyrządzone szkody zostały naprawione. To zobowiązanie uwzględnia przyjęcie jasnych zasad zapobiegania nadużyciom, ciągłą formację osób zaangażowanych w misję i zdecydowane działania w rozpoznawaniu źródeł nadużyć. W ten sposób zamierzamy skutecznie promować kulturę ochrony wszystkich osób podatnych na zranienia, a w szczególności małoletnich.

43. 3. Towarzystwo młodym w kreowaniu przyszłości pełnej nadziei

44. Młodzi ludzie doświadczają napięcia między dążeniem do jednorodności kulturowej a pojawieniem się międzykulturowego społeczeństwa, które szanuje i wzbogaca różnorodność. Logika gospodarki rynkowej prowadzi do jednorodności, ale młodzi ludzie przeciwnie – *dążą do różnorodności, która wiąże się z korzystaniem z prawdziwej wolności i otwiera kreatywne przestrzenie*, mogące przyczynić się do powstania humanitarnego społeczeństwa międzykulturowego. Opierając się na nim, mogą zaangażować się w budowanie kultury ochrony, która gwarantuje zdrowe środowisko dla dzieci i młodzieży poprzez stwarzanie każdemu warunków, pozwalających rozwinąć pełny potencjał istoty ludzkiej.

45. Towarzystwo młodym ludziom wymaga od nas *życiowej autentyczności*, duchowej głębi i gotowości do dzielenia się *życiową misją*, która nadaje sens temu, kim jesteśmy i co robimy. Będąc takimi towarzyszami, możemy wraz z młodymi uczyć się odnajdywania

Boga we wszystkim, a jednocześnie – poprzez naszą postugę i działalność apostolską – pomóc im w głębszym przeżywaniu tego okresu ich życia.

46. 4. Współpraca w trosce o Wspólny Dom

47. Świadomi tego, kim jesteśmy i jakie środki posiadamy, postanawiamy współpracować z innymi w tworzeniu alternatywnych modeli życia, które opierają się na poszanowaniu stworzenia i na zrównoważonym rozwoju umożliwiającym wytwarzanie dóbr. A dobra te, sprawiedliwie dzielone, zapewnią przyzwoity poziom życia wszystkim ludziom żyjącym na naszej planecie.

48. Zachowanie na nadchodzące lata odpowiednich warunków życia na naszej planecie nakłada na człowieka odpowiedzialność o ogromnym znaczeniu etycznym i duchowym. Nasza współpraca w tym względzie powinna obejmować zarówno udział w pogłębionej analizie problemu, jak i promowanie refleksji oraz rozeznawania prowadzącego do decyzji, które pomogą zaleczyć rany zadane delikatnej równowadze ekologicznej.

49. Szczególnie niepokoją nas obszary, które są tak ważne dla utrzymania naturalnej równowagi umożliwiającej życie, takie jak region Amazonii, dorzecze Konga, Indie, Indonezja i wielkie obszary morskie. Taka troska o środowisko naturalne jest formą autentycznego uwielbienia twórczego dzieła Boga. Potrzebne są odważne decyzje, by uniknąć dalszych szkód i aby wprowadzić konieczne zmiany w stylu życia tak, aby stworzone dobro służyło wszystkim. Chcemy być aktywnie obecni w tym procesie.

◆ Ćwiczenie 3. Do rozeznawania

- ◆ a. Czy przeczytałeś cały ten dokument?
- ◆ b. Co cię najbardziej w nim porusza?
- ◆ c. Co jest dla ciebie wyzwaniem?
- d. Co według ciebie potrzebuje dodatkowego wyjaśnienia?
- e. Jak oceniasz jego przydatność?
- f. Jak twoja instytucja mogłaby odpowiedzieć na te Uniwersalne Preferencje Apostolskie?

50. D. Inne ważne dokumenty

51. Podczas pierwszego cyklu spotkań o zasięgu globalnym, wypracowane zostały dwa dokumenty, które stały się ważnymi tekstami wspierającymi rozeznawanie.

52. 1. Jezuicka edukacja dąży do osiągnięcia integralnej doskonałości osoby ludzkiej

Jej celem jest ukształtowanie mężczyzn i kobiet charakteryzujących się SUMIENIEM, KOMPETENCJAMI, WSPÓŁCZUCIEM I ZAANGAŻOWANIEM (2015). Dokument ten streszcza dyskusje i odwołuje się do rozeznawania, jakie miało miejsce podczas SIPEI (międzynarodowego seminarium na temat pedagogii i duchowości ignacjańskiej) w Manresie, w Hiszpanii w 2014 roku. Dokument określa kluczowe elementy, jakie w świetle tradycji jezuickiej edukacji definiują dzisiaj wychowanie osoby zintegrowanej.

53. Zobacz rozdział 9 z części III tego dokumentu: Szkoły jezuickie zobowiązują się dążyć do zintegrowanej ludzkiej doskonałości.

54. 2. Deklaracja wypracowana podczas JESEEDU-Rio 2017

W dniach 15-20 października 2017 r. Kongres Delegatów ds. Jezuickiej Edukacji w Rio de Janeiro pracował nad wspólnym globalnym programem dla naszych szkół, aby wprowadzić w życie to, co zostało powiedziane o naszej sieci dzieł edukacyjnych, poprzez którą wyraża się sposób „działania jako uniwersalne ciało o uniwersalnej misji” (KG 35, dekret 2, par. 20). Delegaci ds. Edukacji z sześciu jezuickich regionów z całego świata, wraz z innymi osobami zaangażowanymi w jezuicki apostolat edukacyjny, spotkali się w Rio de Janeiro, zwołani przez Sekretarza ds. Edukacji Towarzystwa Jezusowego. Wypowiedź o. generała Arturo Sosy skierowana do uczestników kongresu była inspiracją do stworzenia na zakończenie kongresu deklaracji wspólnych działań³.

55. Deklaracja ta zaproponowała podjęcie trzynastu działań, z których osiem zostało wymienionych jako priorytety wymagające szybkiej odpowiedzi ze strony delegatów i szkół, abyśmy mogli stać się uniwersalnym ciałem z uniwersalną misją.

56. Delegaci zobowiązali się do konkretnych działań w czterech dziedzinach⁴:

57. A. Doświadczenie Boga

- 1. Do promowania rachunku sumienia w każdej ze szkół, by uczniowie usłyszeli swój wewnętrzny głos i uczyli się kroczenia drogą życia wewnętrznego.**
- 2. Do pracy ze szkołami nad zapewnieniem włączenia w program nauczania (lub w jakąś jego część) edukacji międzyreligijnej. Ten moduł powinien pozwolić**

³ Por. Arturo Sosa SJ, *Jesuit Education: Forming Human Beings Reconciled with their Fellows, with Creation and with God*, International Congress for Jesuit Education Delegates JESEEDU-Rio 2017, Rio de Janeiro, 20.10.2017.

⁴ Por. *Action Statement “To act as a universal body with a universal mission”*, International Congress for Jesuit Education Delegates JESEEDU-Rio 2017, Rio de Janeiro, 20.10.2017; http://www.sjweb.info/education/doc-news/JESEEDU-Rio%202017_Action_Statement_EN_Final_171121.pdf.

uczniom poznawać religie świata i uczyć się od nich, a także szanować różne formy wyrażania religijności i oddawania czci temu, co boskie.

3. Do poszukiwania sposobów, w jakie ignacjańska duchowość (*Ćwiczenia duchowe*) może być z sukcesem zastosowana w szkolnej rzeczywistości, aby uczniowie wykształcili w sobie nawyk wewnętrznego wyciszenia i praktyki rozeznawania.

58. B. Tradycja i innowacje

4. **Do zainicjowania procesu ignacjańskiego rozeznawania, dzięki któremu w każdej szkole powstanie plan wprowadzania innowacji, oraz do ich okresowego przeglądu, z uwzględnieniem lokalnego kontekstu i tradycji.**
5. Do zbadania wspólnie ze szkołami dotychczasowych struktur organizacyjnych i ich roli, ze szczególnym uwzględnieniem stereotypów dotyczących płci oraz nierównego traktowania kobiet i mężczyzn.
6. Do zaangażowania się wspólnie ze szkołami, aby ulepszyć sposób, w jaki rodzice i rodziny są zapraszane do naszej edukacji i formacji.
7. Do wezwania szkół do refleksji nad istotą dążenia do holistycznej doskonałości człowieka tak, by sukcesy odnoszone w nauce były rozumiane w ich właściwym kontekście.

59. C. Troska o nasz wspólny dom: pojednanie z Bogiem, ludzkością i stworzeniem

8. **Do promowania polityki środowiskowej i społecznej w każdej z naszych szkół oraz proponowania, aby sieci regionalne mogły otwarcie włączyć sprawiedliwość, wiarę i troskę o środowisko do programu nauczania w szkołach.**
9. Do upewnienia się, że w każdej szkole istnieje program umożliwiający uczniom ze środowisk marginalizowanych i ubogich uczestnictwo w edukacji na dobrym poziomie, a także zapewnienia, by szkoły – służąc ubogim i ludziom z marginesu –

wychodziły poza swoje doświadczenia, aby budować mosty z innymi ludźmi i społecznościami.

60. D. Posłani do uczestniczenia w globalnej sieci

10. Do oceny i rozwoju obecnej współpracy istniejącej na poziomie regionalnym i globalnym.
11. Do uwzględnienia w doskonaleniu kadry pedagogicznej i administracyjnej programów uświadamiających wagę globalnej współpracy oraz wyjaśniających kierowniczą rolę szkolnej kadry w rozwijaniu globalnej sieci dzieł.
12. Do współpracy z kadrami kierowniczą szkół w obligowaniu nauczycieli i pracowników administracji do własnej formacji pod kątem globalnego obywatelstwa tak, aby mogli pomóc uczniom zrozumieć ich przyszłość jako obywateli świata.
13. Do uczynienia Metody Magis zintegrowanym narzędziem i środkiem mającym pomóc szkołom w animowaniu globalnego wymiaru edukacji.

◆ Ćwiczenie 4. Do rozeznawania

- ◆ a. Czy znasz te dokumenty? Co cię w nich najbardziej porusza?
- ◆ b. Co cię najbardziej w nich inspiruje?
- ◆ c. W jaki sposób twoja instytucja lub sieć dzieł odpowiada na Deklarację Działania wypracowaną podczas JESEDU-Rio 2017? Jakie działania obecnie podejmujecie? W jaki sposób?

2

NOWA
RZECZYWISTOŚĆ
ŚWIATA

61. Wiele się zmieniło w ciągu trzech ostatnich dekad od publikacji dwóch przełomowych dokumentów wymienionych powyżej. Ważne, byśmy spoglądając w przeszłość, uszanowali podstawową zasadę jezuickiego wychowania przedstawioną w *Pedagogii ignacjańskiej*, a mówiącą o tym, że nauka rozpoczyna się od uważnej refleksji nad kontekstem⁵.

1. Rzeczywistość społeczno-polityczna

Populacja ⁶

62. Populacja ludzka gwałtownie wzrosła, z nieco poniżej pięciu miliardów w 1986 r. – do ponad siedmiu i pół miliarda w 2018 r.

63. Populacja znacznie się przemieściła:

- a) z obszarów wiejskich do centrów miejskich,
- b) z krajów bardziej rozwiniętych do krajów słabiej rozwiniętych,
- c) z Ameryki Północnej i Europy do Afryki, Azji i Ameryki Łacińskiej⁷.

64. Postępuje i wciąż będzie postępowało starzenie się ludności, z wyjątkiem obszarów Ameryki Łacińskiej i Afryki Subsaharyjskiej, gdzie liczba młodych ludzi wciąż będzie rosła⁸.

⁵ Ignacjańscy wychowawcy powinni zapoznać się z „Celami Zrównoważonego Rozwoju 2015-2030” Organizacji Narodów Zjednoczonych.

⁶ <https://www.census.gov/newsroom/stories/2018/world-population.html>

⁷ <https://www.un.org/development/desa/en/categories/population>

⁸ http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WPA2015_Report.pdf

◆ Ćwiczenie 5. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

- ◆ a. Jak oceniasz te zmiany?
- b. Jakie wydarzenia uznajesz za najbardziej znaczące?
- c. Jakie zmiany lub wydarzenia wydają się odzwierciedlać większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

Ekonomia⁹

65. Światowe wskaźniki skrajnego ubóstwa spadły o ponad połowę w stosunku do danych z 1990 r.

66. Pomimo tego, nadal występują znaczne i rosnące nierówności w podziale zasobów między narodami.

67. W wielu krajach nastąpiła ogromna zmiana w podziale dochodów i zasobów, faworyzująca wyższe klasy ekonomiczne, zwiększając tym samym przepaść dzielącą ich przedstawicieli zarówno od klasy średniej, jak i od osób żyjących w ubóstwie.

68. Gospodarki krajowe osiągnęły nowy poziom współzależności, który wystawia na próbę rolę agencji rządowych i moc sprawczą międzynarodowych przedsiębiorstw.

⁹ <http://www.worldbank.org/en/understanding-poverty>

◆ Ćwiczenie 6. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

- ◆ a. Jak oceniasz te zmiany?
- b. Jakie wydarzenia uznajesz za najbardziej znaczące?
- c. Jakie zmiany lub wydarzenia wydają się odzwierciedlać większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

Migracje¹⁰

69. Z powodu przemocy i deprawacji ekonomicznej, migracja w XXI wieku stale wzrasta.

70. Pod koniec 2017 roku co siódma osoba była migrantem:

- 3,2% światowej populacji to migranci międzynarodowi (232 miliony ludzi).
- 10% światowej populacji to migranci wewnętrzni (740 milionów osób).

◆ Ćwiczenie 7. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

- ◆ a. Jak oceniasz te zmiany?
- b. Jakie wydarzenia uznajesz za najbardziej znaczące?
- c. Jakie zmiany lub wydarzenia wydają się odzwierciedlać większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

¹⁰ <http://www.worldbank.org/en/understanding-poverty>

Nietolerancja pełna przemocy¹¹

71. Minęły ponad dwie dekady od zakończenia zimnej wojny, ale pojawiła się nowa forma globalnego konfliktu, wywodząca się z tak zwanego zderzenia cywilizacji. W rezultacie byliśmy świadkami rozległej przemocy, prowadzonej czasami przez:

- a) grupy etniczne,
- b) grupy religijne,
- c) społeczności świeckie.

◆ Ćwiczenie 8. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

- ◆ a. Jak oceniasz te zmiany?
- ◆ b. Jakie wydarzenia uznajesz za najbardziej znaczące?
- ◆ c. Jakie zmiany lub wydarzenia wydają się odzwierciedlać większe dobro?
- ◆ d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- ◆ e. Jakie działania powinna podjąć?

¹¹ <https://www.un.org/pga/70/wp-content/uploads/sites/10/2016/01/Conict-and-violence-in-the-21st-century-Current-trends-asobserved-in-empirical-research-and-statistics-Mr.-Alexandre-Marc-Chief-Specialist-Fragility-Conict-and-Violence-World-Bank-Group.pdf>

Środowisko naturalne¹²

72. W wyniku eksploatacji pozbawionej strategicznego planowania i ochrony, utraciliśmy ogromne obszary leśne.

73. Wiele gatunków roślin i zwierząt żyjących na lądzie i w oceanie jest zagrożonych wyginięciem z powodu działalności człowieka.

74. Wszyscy cierpią z powodu zanieczyszczenia środowiska, ale toksyczne środowisko ma największy wpływ na ludzi biednych.

75. Jednocześnie jesteśmy świadkami rosnącej świadomości w kwestii dbania o planetę i pozaludzkie formy życia.

76. W 2015 r. przedstawiciele 195 krajów zgromadzili się w Paryżu, aby podpisać pierwsze prawnie wiążące porozumienie w sprawie przezwyciężenia globalnego ocieplenia spowodowanego działalnością człowieka.

◆ Ćwiczenie 9. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

- ◆ a. Jak oceniasz te zmiany?
- b. Jakie wydarzenia uznajesz za najbardziej znaczące?
- c. Jakie zmiany lub wydarzenia wydają się odzwierciedlać większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

¹² <https://www.unenvironment.org/annualreport/2017/index.php?page=0&lang=en>

Równość płci¹³

77. W wielu częściach świata zdecydowanie zmieniła się rola kobiet w życiu zawodowym i rodzinnym.

78. W ciągu ostatnich trzydziestu lat postępy w tej dziedzinie stały się widoczne we wszystkich regionach, choć następują one powoli.

79. W większości społeczeństw na całym świecie kobiety stanowią zdecydowaną mniejszość na stanowiskach decyzyjnych.

◆ Ćwiczenie 10. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

- ◆ a. Jak oceniasz te zmiany?
- ◆ b. Jakie wydarzenia uznajesz za najbardziej znaczące?
- c. Jakie zmiany lub wydarzenia wydają się odzwierciedlać większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

¹³ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/>

Struktura rodziny¹⁴

80. W wielu miejscach na świecie mniej osób zawiera związek małżeński, a jeśli już decydują się na ten krok, to później znaczny procent małżonków rozwodzi się i wchodzi w kolejne związki.

81. Sposób, w jaki definiujemy rodzinę, staje się coraz bardziej różnorodny:

- a) rośnie liczba rodzin niepełnych i mieszanych,
- b) rośnie liczba rodzin, w których rodzice są tej samej płci.

82. Wielu mężczyzn odgrywa coraz istotniejszą rolę w wychowywaniu dzieci.

83. Wiele krajów doświadczyło nadzwyczajnej zmiany obyczajów społecznych związanej z pociąganiem do osób tej samej płci i z relacjami płciowo-płynnymi. Wielu naszych uczniów żyje teraz w kontekście, w którym mówi się o tym otwarcie i wiele osób akceptuje takie zjawiska.

84. W 1986 r. małżeństwa osób tej samej płci byłyby nie do pomyślenia. Do 2015 r. dwadzieścia dwa kraje zalegalizowały tę praktykę¹⁵. Kościół katolicki nie błogosławi ani nie uznaje małżeństw osób tej samej płci, ale wielu młodych ludzi w naszych szkołach wyraziłoby poparcie dla tego zjawiska.

◆ Ćwiczenie II. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

- ◆ a. Jak oceniasz te zmiany?
- ◆ b. Jakie wydarzenia uznajesz za najbardziej znaczące?

¹⁴ <http://www.un.org/en/development/desa/population/theme/marriage-unions/index.shtml>

¹⁵ <http://www.pewforum.org/2017/08/08/gay-marriage-around-the-world-2013>

- c. Jakie zmiany lub wydarzenia wydają się odzwierciedlać większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

Komunikacja

85. Technologia zrewolucjonizowała tradycyjne pojęcia czasu i miejsca, oraz stworzyła nieznane dotąd możliwości komunikowania się, uczenia i rozwijania duchowości¹⁶.

86. Telefony komórkowe mogą dziś wysyłać wiadomości tekstowe, e-maile, przysyłać filmy i zdjęcia oraz pobierać aplikacje do wszystkiego. Media społecznościowe i blogowanie umożliwiają komunikację z ludźmi z odległych miejsc. Przemieszczanie się nie jest już żadnym ograniczeniem w kontakcie – ludzie mogą porozumiewać się ze sobą natychmiast i w bardziej spersonalizowany sposób.

87. Zasięg i popularność urządzeń osobistych typu *smart* wywiera ogromny wpływ na edukację.

◆ Ćwiczenie 12. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

- ◆ a. Jak oceniasz te zmiany?
- ◆ b. Jakie wydarzenia uznajesz za najbardziej znaczące?
- c. Jakie zmiany lub wydarzenia wydają się odzwierciedlać większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

¹⁶ <https://www.media.mit.edu/about/mission-history/>

2. Edukacja

Dostępność¹⁷

88. W ciągu ostatnich trzydziestu lat nastąpił niezwykle postęp w edukacji. Liczba dzieci i młodzieży nieuczęszczających do szkoły spadła o połowę w stosunku do roku 2000.

89. Największy postęp osiągnięto w zakresie parytetu płci.

90. Pomimo tego, na całym świecie jest jeszcze osiem milionów dzieci nieobjętych edukacją szkolną i około sto milionów dzieci, które nie kończy szkoły podstawowej.

91. Rosną nierówności w edukacji, przy czym najbiedniejsze i najbardziej pokrzywdzone osoby znajdują się w najtrudniejszej sytuacji. W wielu krajach pojawia się coraz większa przepaść pomiędzy osiągnięciami i możliwościami przedstawicieli różnych warstw społecznych.

92. Konflikty wciąż stanowią poważną przeszkodę w dostępie do edukacji, co wyraża się w wysokim i wciąż rosnącym odsetku dzieci pozaszkolnych w strefach działań wojennych.

◆ Ćwiczenie 13. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

- ◆ a. Jak oceniasz te zmiany?
- ◆ b. Jakie wydarzenia uznajesz za najbardziej znaczące?
- c. Jakie zmiany lub wydarzenia wydają się odzwierciedlać większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

¹⁷ <https://en.unesco.org/gem-report/allreports>

Technologia¹⁸

93. W wielu częściach świata zaobserwowaliśmy ogromne zmiany w naszych szkołach. Uczniowie mają dostęp do informacji bez konieczności wychodzenia z klasy. Mogą aktywnie myśleć o informacjach, dokonywać ich wyboru, posługiwać się nimi lub je prezentować.

94. Korzystając z Internetu, o wiele łatwiej mogą uzyskać dostęp do obszernego zasobu badań niż w przypadku książek i zasobów papierowych. Uczniowie są bardziej zainteresowani, skoncentrowani i podekscytowani przedmiotami, które zgłębiają.

95. Uczniowie łatwiej mogą uzyskać bezpośrednie, zindywidualizowane instrukcje i uczyć się w tempie dostosowanym do ich rozwoju. Dzięki salom lekcyjnym¹⁹ z łatwym dostępem do materiałów programowych oraz mieszanym i internetowym modelom edukacji, istnieją obecnie motywujące i interesujące alternatywy dla tradycyjnych modeli edukacyjnych, jakie historycznie szkoły jezuickie pomagały kształtować (i na których opiera się większość z nich).

96. Postęp technologiczny stanowi również poważne wyzwanie dla nauczycieli. Oprócz potencjalnego podziału cyfrowego, który faworyzuje bogatych ponad biednymi, technologia może utrudnić misję jezuickich szkół w walce z pobieżnością i powierzchownością. W 2010 roku o. Adolfo Nicolas napisał:

97. „Gdy można uzyskać dostęp do tak wielu informacji tak szybko i tak bezboleśnie... pracowita, żmudna praca poważnego, krytycznego myślenia zostaje przerwana”. To samo zjawisko ma miejsce, zauważa o. Nicholas, jeśli chodzi o ludzkie spotkania za pośrednictwem technologii. Związki mogą stać się powierzchowne, gdy odejdziemy

¹⁸ <https://www.worldbank.org/en/topic/edutech>

¹⁹ Zobacz na przykład: https://www.ted.com/talks/sal_khan_let_s_teach_for_mastery_not_test_scores?language=en

od autentycznych ludzkich interakcji „ciężkiej pracy, spotkania lub – w razie potrzeby – konfrontacji, a następnie pojednania...”²⁰.

◆ Ćwiczenie 14. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

- ◆ a. Jak oceniasz te zmiany?
- ◆ b. Jakie wydarzenia uznajesz za najbardziej znaczące?
- c. Jakie zmiany lub wydarzenia wydają się odzwierciedlać większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

Wartość edukacji

98. W ciągu ostatnich trzydziestu lat byliśmy świadkami wielu zmian w wartości edukacji.

Podstawowe prawo człowieka

99. Pozytywną stroną jest rosnące, globalne uznanie edukacji za podstawowe prawo człowieka²¹.

100. Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO) potwierdziła, że humanistyczna i całościowa wizja edukacji jest podstawowym prawem człowieka i jest niezbędna dla rozwoju osobistego i społeczno-gospodarczego.

²⁰ http://www.sjweb.info/documents/ansj/100423_Mexico%20City_Higher%20Education%20Today_ENG.pdf

²¹ <https://en.unesco.org/themes/right-to-education>

101. UNESCO potwierdza, że oprócz zdobywania podstawowej wiedzy i umiejętności poznawczych, treść kształcenia musi promować:

- a) rozwiązywanie problemów i kreatywne myślenie,
- b) zrozumienie i poszanowanie praw człowieka,
- c) integrację i sprawiedliwość,
- d) różnorodność kulturową,
- e) chęć i zdolność do uczenia się przez całe życie, oraz do uczenia się, jak wspólnie żyć z innymi.

102. W ciągu ostatnich pięciu lat starania podejmowane na całym świecie doprowadziły do znacznego postępu w osiągnięciu Milenijnych Celów Rozwoju Narodów Zjednoczonych, jakimi są: zwiększenie uczestnictwa w edukacji, zapewnienie równości dostępu i przekształcenie struktur społecznych w celu wzmocnienia godności ludzkiej.

Rynek towarowy

103. Wspominamy w charakterze przestrogi, iż wiele szkół doświadczyło wpływu reform rynkowych, które mogą zredukować bogactwo i godność przedsięwzięcia edukacyjnego do liczby punktów obliczanych według standaryzowanych systemów oceniania.

104. Klimat konkurencji sprzyja przesadnemu indywidualizmowi, który zamiast nagradzać proces rozwoju każdego ucznia – porównuje uczniów ze sobą.

105. Rodzice stają się konsumentami, a kwestie marketingowe przyćmiewają istotniejsze wartości.

106. Efektywne konkurowanie na tego typu rynku jest kosztowne – rosną koszty operacyjne, notuje się wzrost opłat i czesnego, a jednocześnie zmniejsza się dostępność edukacji.

◆ Ćwiczenie 15. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

◆ a. Jak oceniasz te zmiany?

b. Jakie wydarzenia uznajesz za najbardziej znaczące?

c. Jakie zmiany lub wydarzenia wydają się odzwierciedlać większe dobro?

d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?

e. Jakie działania powinna podjąć?

3. Zmiany w praktykach religijnych

107. W ciągu ostatnich trzech dekad byliśmy świadkami znaczącej zmiany roli, jaką w społeczeństwie pełni religia. Europa Zachodnia i Ameryka Północna, gdzie znajduje się wiele szkół jezuickich, odnotowały wyraźny spadek liczby osób deklarujących przynależność religijną, zwłaszcza wśród młodszych pokoleń²².

108. W tych miejscach nierzadko słyszy się wątpliwości dotyczące znaczenia religii, w szczególności w świetle postępu naukowego i pod presją kultury konsumpcyjnej.

109. Podczas gdy zjawisko to jest nadal przedmiotem sporów, zwrot „duchowy, ale nie religijny” stał się powszechnie używany i wiele osób zastanawia się, dlaczego dzisiejszą młodzież pociąga ta forma religijnej ekspresji. W tym kontekście warto odnieść się do stwierdzeń z Uniwersalnych Preferencji Apostolskich:

110. Dojrzałe zsekularyzowane społeczeństwo otwiera przestrzeń dla złożonych wymiarów ludzkiej wolności, zwłaszcza wolności religijnej.²³

111. Bogatsze narody są mniej religijne²⁴.

112. W innych częściach świata rośnie liczba osób związanych z religią²⁵.

113. Do połowy XXI wieku:²⁶

114. a) Odsetek chrześcijan na całym świecie prawdopodobnie pozostanie taki sam.

²² <http://www.pewforum.org/2018/05/29/being-christian-in-western-europe/>

²³ <https://jesuits.global/en/about-us/universal-apostolic-preferences>

²⁴ <http://www.pewforum.org/religious-landscape-study/>

²⁵ <http://www.pewforum.org/2017/04/05/the-changing-global-religious-landscape/>

²⁶ <http://www.pewforum.org/2017/04/05/the-changing-global-religious-landscape/>

115. b) Oczekuje się, że odsetek muzułmanów gwałtownie wzrośnie, osiągając prawie liczbę chrześcijan. Ponadto populacja muzułmanów prawdopodobnie znacznie wzrośnie w Europie Zachodniej i Ameryce Północnej.

116. c) W Ameryce Łacińskiej i Afryce rośnie liczba wyznań zielonoświątkowych.

◆ Ćwiczenie 16. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

- ◆ a. Jak oceniasz te zmiany?
- ◆ b. Jakie wydarzenia uznajesz za najbardziej znaczące?
- c. Jakie zmiany lub wydarzenia wydają się odzwierciedlać większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

4. Zmiany w Kościele katolickim

Dane demograficzne²⁷

117. Liczba katolików na całym świecie wzrosła o 57% od 1980 r. (populacja świata w tym samym czasie wzrosła o 47%).

(118) Wzrost według regionu:

Afryka 238%, Azja 115%, Oceania 67%, obie Ameryki 57%, Europa 6%.

119. Jednocześnie nastąpił znaczny odpływ wiernych z Kościoła katolickiego do innych grup religijnych, np. prawie co piąty Amerykanin z Ameryki łacińskiej identyfikuje się jako protestant/chrześcijanin ewangeliczny, a większość z nich jest związana ze społecznością zielonoświątkową.

120. Patrząc głębiej, pomimo wzrostu zauważalnego w różnych dziedzinach życia, należy odnotować, iż spadła liczba katolików przyjmujących sakramenty – szczególnie w Europie, Ameryce Północnej, Oceanii i niektórych regionach Azji i Pacyfiku.

121. Przywództwo kościelne

122. Dwudziestosiedmioletni pontyfikat papieża św. Jana Pawła II upłynął pod znakiem:

- a) dramatycznej zmiany politycznej, związanej z końcem reżimów komunistycznych w Europie,
- b) centralizacji władzy w Rzymie na skalę niewidzianą dotychczas,
- c) skutecznego wykorzystania środków masowego przekazu oraz podróży po świecie.

²⁷ <http://www.pewforum.org/2013/02/13/the-global-catholic-population/>

123. Papież Benedykt XVI, choć różny temperamentem, w znacznej mierze kontynuował politykę i podzielał priorytety swojego poprzednika. W lutym 2013 r. zrezygnował z papieństwa, co nie miało miejsca od sześciuset lat.

124. Papież Franciszek, pierwszy papież jezuita, został wybrany na Stolicę Piotrową w marcu 2013 r. Zobowiązał się do:

- a) reformy Kurii Rzymskiej i znacznej decentralizacji w podejmowaniu decyzji,
- b) dialogu ekumenicznego i międzywyznaniowego,
- c) wsparcia zrównoważonego rozwoju środowiska,
- d) opowiadanie się po stronie osób biednych i przesiedlonych.

Światowy Kongres Edukacji Dzisiaj i Jutro²⁸

125. Spotkanie w 2015 r. potwierdziło, że edukacja katolicka musi:

- a) edukować całą osobę, tzn. poświęcić się formacji, a nie tylko przekazywaniu informacji;
- b) szanować i być otwarta na innych w wielokulturowym i wielowyznaniowym świecie;
- c) tworzyć przyjazną społeczność dla młodzieży i rodzin;
- d) być dostępna dla wszystkich, zwłaszcza dla rodzin z niewielkimi zasobami finansowymi;
- e) koncentrować się na transcendencji: tajemnicy i cudowności Boga.

²⁸ <http://www.educatio.va/content/cec/it/eventi/congresso-educare-oggi-e-domani/educating-congress.html>

◆ Ćwiczenie 17. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

◆ a. Jak oceniasz te zmiany?

b. Jakie wydarzenia uznajesz za najbardziej znaczące?

c. Jakie zmiany lub wydarzenia wydają się odzwierciedlać większe dobro?

d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?

e. Jakie działania powinna podjąć?

5. Zmiany w Towarzystwie Jezusowym

Dane demograficzne²⁹

126. W 1986 r. na świecie było ponad 25 000 jezuitów.

127. W 2015 r. było ich 16 740, co stanowi spadek o 33% w stosunku do danych z 1986 r.

128. Biorąc pod uwagę rozmieszczenie geograficzne, w tym trzydziestoletnim okresie liczba jezuitów wzrosła w Afryce. Odnotowano również niewielki wzrost w Azji Południowej, niewielki spadek w Azji Wschodniej, trzydziestopięcioprocentowy spadek w Ameryce Łacińskiej i prawie pięćdziesięcioprocentowy spadek w Europie i Ameryce Północnej.

129. Starzenie się: w ciągu ostatnich trzydziestu lat można zaobserwować postępujące starzenie się jezuitów, ze względu na wydłużającą się średnią długość życia i spadek powołań wśród młodych mężczyzn, szczególnie w Europie i Ameryce Północnej. Średnia wieku jezuitów znacznie różni się pomiędzy poszczególnymi regionami, wskazując na rozbieżność danych demograficznych w stosunku do Afryki i Azji Południowej.

Przywódstwo w Towarzystwie

130. W ciągu ostatnich trzydziestu lat odbyły się trzy Kongregacje Generalne.

131. Kongregacja Generalna 34 (1995 r.) potwierdziła główne tematy Kongregacji Generalnych 32 i 33. Jezuiti i osoby współpracujące z nimi zostały wezwane do przyjęcia wezwania Chrystusa, aby:

²⁹ https://cara.georgetown.edu/wp-content/uploads/2018/06/Men_Religious_Fall2015_FINAL.pdf

- a) zaspokoić potrzeby biednych i zmarginalizowanych,
- b) szanować i być gościnnym wobec ludzi z różnych kultur i tradycji religijnych,
- c) postrzegać świeckich jako współpracowników o równej wartości i godności,
- d) uczyć się na podstawie doświadczeń kobiet, które często były marginalizowane przez Kościół i społeczeństwo.

132. Dekret 18 koncentrował się na edukacji na szczeblu średnim, podstawowym i oraz edukacji pozaformalnej, podkreślając:

- a) centralną rolę świeckich jako wychowawców w tradycji ignacjańskiej,
- b) starania, aby szkoły jezuickie były dostępne dla młodych ludzi z rodzin dysponujących skromnymi środkami finansowymi,
- c) istnienie szkół jako platform, które obejmują nie tylko szeroką społeczność rodziców, byłych uczniów i przyjaciół, ale także osoby biedne i znajdujące się w niekorzystnej sytuacji społecznej, a zamieszkałe w okolicy szkół,
- d) znaczenie oddziałów przedszkolnych sponsorowanych przez Towarzystwo.

133. Kongregacja Generalna 35 (2008 r.) zwróciła uwagę na rosnące tempo zmian w świecie postmodernistycznym.

- a) Kongregacja pochyliła się nad kwestią technologii, świadomości ekologicznej, migracji i globalizacji.
- b) Potwierdziła wezwanie Chrystusa do służby wierze i promowania sprawiedliwości.
- c) Widząc powołanie jezuitów jako ogień, dzięki któremu zapalają się serca innych ludzi, uznała kluczową rolę współpracowników i podkreśliła znaczenie ich formacji w charyzmacie ignacjańskim.
- d) W świetle mniejszej liczby jezuitów postawiono fundamentalne pytanie o tożsamość instytucjonalną: instytucja z kilkoma jezuitami, czy bez nich – co czyni jezuicką szkołę „jezuicką”?

e) Omówiono postugę skierowaną do młodzieży, stwierdzając: Musimy uważnie rozemnić, w jaki sposób pełnić postugę edukacyjną i duszpasterską, szczególnie wśród młodych, w tej szybko zmieniającej się postmodernistycznej kulturze. Powinniśmy towarzyszyć młodym ludziom, ucząc się ich wielkoduszności i wrażliwości, aby pomagać sobie wzajemnie we wzrastaniu – od kruchości i życia w podziałach, do radosnej integracji naszego życia z Bogiem i innymi. D. 3, nr 23.

134. Kongregacja Generalna 36 (2016 r.), biorąc pod uwagę rosnące tempo zmian w świecie postmodernistycznym, wezwała w Dekrecie 1. do duchowego przebudzenia, jako pierwszego kroku w walce z dotkliwym i złożonym kryzysem środowiskowym i społecznym, który dotarł do wszystkich części świata.

135. Dekret wzywa nas do bycia towarzyszami w misji pojednania i sprawiedliwości³⁰.

Wypowiedzi jezuickich przełożonych na temat edukacji

136. Ojcowie Peter Hans Kolvenbach SJ, Adolfo Nicolas SJ i Arturo Sosa SJ, trzech Przełożeni Generalni od czasu publikacji *Charakterystyki*, wiele razy wypowiadali się na temat edukacji. Chociaż niektóre z ich wypowiedzi są ukierunkowane na szkolnictwo wyższe, wszystkie zawierają pomysły, które są odpowiednie dla wszystkich szkół jezuickich.

a) czternaście prezentacji o. Kolvenbacha można znaleźć na stronie:

<http://www.sjweb.info/education/doclist.cfm#kolv>

b) piętnaście prezentacji o. Nicolasa można znaleźć pod adresem:

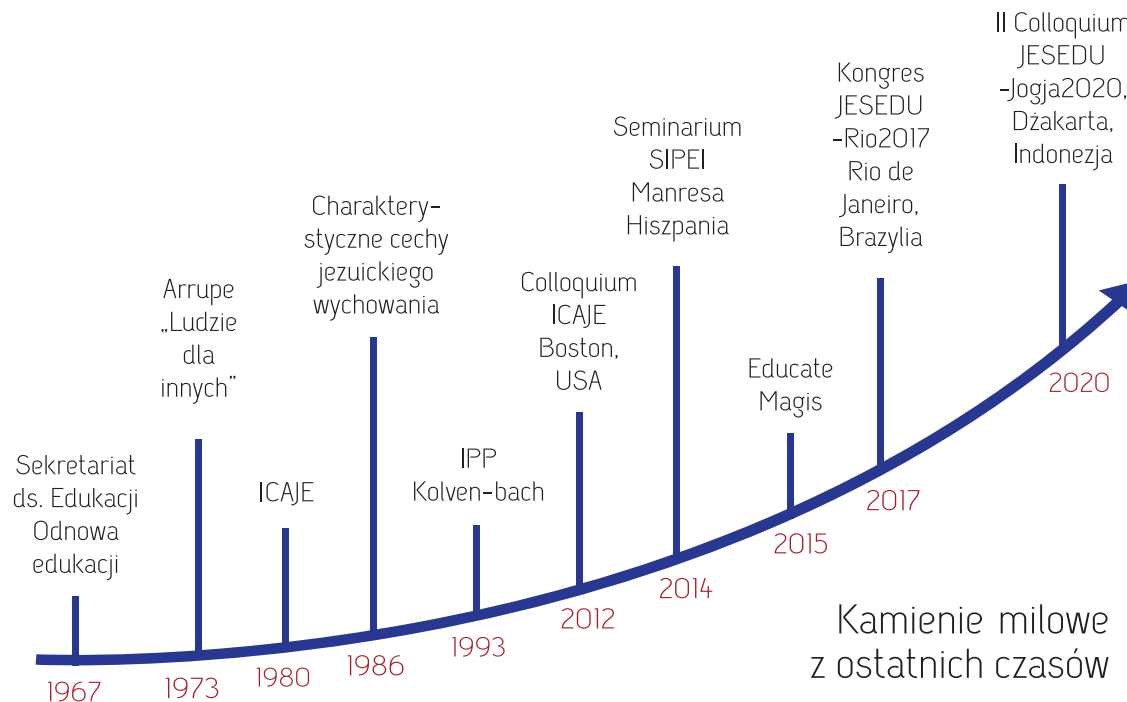
<http://www.sjweb.info/education/doclist.cfm#nico>

c) prezentacje o. Sosy można znaleźć na stronie:

<http://www.sjweb.info/education/doclist.cfm>.

³⁰ https://3eh4ot43gk9g3h1uu7edbbf1-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/documents/2017/05/GC36-Decree_1_Reconciliation_and_Justice_ENGLISH1.pdf

Najważniejsze wydarzenia ostatnich lat

137. W 2012 r. pierwsze międzynarodowe kolokwium w jezuickim liceum ogólnokształcącym w Bostonie (USA) zgromadziło nauczycieli z jezuickich szkół z całego świata, aby sformułować jednoczącą wizję i uczcić bogatą różnorodność placówek należących do sieci dzieł jezuickich.

138. W 2014 r. SIPEI (Seminario Internacional de Pedagogía y Espiritualidad Ignacia-nas) zgromadziło liderów i myślicieli globalnej sieci szkół jezuickich, aby pochylić się nad

czterema atrybutami, zasugerowanymi przez o. Kolvenbacha, które uczniowie powinni poznawać w szkołach jezuickich. Te atrybuty, znane również jako cztery litery C, to: sumienie, kompetencja, współczucie i zaangażowanie (*conscience, competence, compassion and commitment*).

139. W 2015 r. powstała interaktywna społeczność internetowa *Educate Magis*, stworzona jako platforma interakcji między uczniami i nauczycielami w jezuickich szkołach na całym świecie.

140. Stanowisko JESSEDU-Rio z 2017 r. stanowi również bardzo ważny moment rozeznania w procesie działania „jako uniwersalne ciało z uniwersalną misją” (KK 35, D.2, # 20). Patrz nr 56-60 tego dokumentu w celu wyjaśnienia.

(141) W 2018 r. o. generał Arturo Sosa przemówił na kongresie *Fe y Alegría*, podkreślając prawo do wysokiej jakości edukacji dla wszystkich:

„Konieczne jest, abyśmy domagali się i promowali prawo do wysokiej jakości edukacji dla wszystkich ludzi. Zachęcam was do ogłaszania wszem i wobec, że jakość nie jest możliwa bez bezpiecznych, integracyjnych szkół – szkół, które przyjmują i integrują, umożliwiają różnorodność, są innowacyjne, dostosowane do kontekstu i odpowiadają na istniejące potrzeby”³¹.

Szkoły jezuickie³²

143. Co to znaczy być szkołą jezuicką? Czy szkoła jest jezuicka ze względu na swoją historię, ze względu na fakt, że była założona i przez wiele lat utrzymywana przez jezuitów? Czy szkoła jest jezuicka z powodu statusu kanonicznego? Czy szkoła jest jezuicka, ponieważ

³¹ http://www.sjweb.info/documents/assj/20180929_SOSA_Arturo_47_FyA_International_Congress.pdf

³² Informacje statystyczne zobacz tutaj: <https://www.educatemagis.org/blogs/secretariat-of-education-publishes-statistic-report-for-2018/>

jezuici tam pracują? Czy szkoła staje się jezuicką poprzez historię czy wybór? Czy szkoła jest jezuicka w sensie merytorycznym, czy tylko z nazwy? Czy jest jezuicka ze względów marketingowych lub związanych z *brandingiem*?

144. Czy szkołami jezuickimi są tylko te, które są sponsorowane i kanonicznie ustanowione przez Towarzystwo Jezusowe?

145. Jeśli tak, to kształcą one obecnie prawie 800 tysięcy uczniów w ponad 850 szkołach, a tylko 4,3% ich pracowników to jezuici (w Ameryce Północnej i Europie odsetek ten zmniejszy się w nadchodzących latach).

146. Czy szkołami jezuickimi są te, które opierają się na jakiegokolwiek formie współpracy z Towarzystwem Jezusowym?

147. Jeśli tak, to szkoły te kształcą ponad 2 miliony uczniów w prawie 2300 szkołach, a jezuici stanowią w nich zaledwie 2% personelu.

Nowe szkoły i sieci współpracy (*networks*)

148. W ciągu ostatnich 30 lat byliśmy świadkami powstawania nowych szkół jezuickich i sieci szkół, które są dostępne dla ludzi o skromnych lub niewielkich zasobach finansowych.

- a. Szkoły *Nativity* oferują kreatywną i bezpłatną edukację nastolatkom.
- b. Szkoły *Cristo Rey* zapewniają wykształcenie średnie młodym kobietom i mężczyznom poprzez kreatywny program nauki.
- c. W Ameryce Łacińskiej, a obecnie również w Afryce, sieć *Fe y Alegría* kontynuuje swój niezwykle rozwój, oferując możliwości edukacyjne najbardziej potrzebującym grupom społecznym.
- d. W 51 krajach na całym świecie Jezuicka Służba Uchodźcom (*Jesuit Refugee Service*) zapewnia edukację, pomoc w nagłych wypadkach i usługi zdrowotne ponad 700 tysiącom osób.

149. Sieci te, powiązane z Towarzystwem na różne sposoby, pokazują niezwykle możliwości otwierające się przed naszym apostołem edukacyjnym, gdy współpracujemy z innymi zgromadzeniami zakonnymi, osobami świeckimi i nauczycielami, którzy utożsamiają się z celami edukacji jezuickiej.

Jezuici i współpracownicy świeccy

150. W ciągu swojej 450-letniej historii szkoły jezuickie opierały się na dynamicznym partnerstwie jezuitów i świeckich współpracowników. Obecnie większość odpowiedzialności za misję naszych szkół spoczywa na świeckich. Katolicy, zarówno kobiety jak i mężczyźni, współpracują z osobami o innych tradycjach chrześcijańskich, aby formować „ludzi dla innych”. Nasi uczniowie i nasze szkoły są ubogacone obecnością wykładowców, pracowników i administratorów z innych tradycji religijnych; w niektórych krajach stanowią oni zdecydowaną większość kadry.

151. Twórcze poszerzenie naszego rozumienia duchowości i tożsamości ignacjańskiej jest dla nas wspaniałym darem.

◆ Ćwiczenie 18. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

- ◆ a. Jak oceniasz te zmiany?
- ◆ b. Jakie wydarzenia uznajesz za najbardziej znaczące?
- c. Jakie zmiany lub wydarzenia wydają się odzwierciedlać większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jak odpowiedzieliśmy na *Stanowisko o działaniu* z JESEDU-Rio2017?
- f. Co jeszcze możemy zrobić, aby odpowiedzieć na postulaty *Stanowiska o działaniu*?
- e. Jakie działania powinna podjąć twoja instytucja edukacyjna?

3

UNIWERSALNE
WSKAŹNIKI
OKREŚLAJĄCE
SZKOŁY JEZUICKIE

Uniwersalne ciało zaangażowane w uniwersalną misję

64

152. W zasadzie podstawowej i Fundamencie *Ćwiczeń duchowych* Ignacy napisał, że wszystkie rzeczy stworzone istnieją dla jednego celu: dla większej chwały Bożej i zbawienia dusz (ĆD 23). Wszystko inne jest drugorzędne, a co za tym idzie – możliwe, ale niekonieczne. Stworzonych rzeczy należy używać na tyle, na ile służą do osiągnięcia celu, a w takim stopniu należy ich unikać, w jakim w dążeniu do tego celu przeszkadzają. Rezultatem tego podejścia jest duchowa wolność, którą Ignacy nazywa świętą obojętnością. Pozwala ona ludziom podejmować decyzje w świetle celu ostatecznego. Ta perspektywa teleologiczna stanowi uzasadnienie dla poszukiwania nowych znaków czasu i dostrzegania zmian jako czegoś, co należy rozeznaczyć i wziąć pod uwagę, a nie czegoś, czego należy się obawiać.

153. Zachodzące zmiany bywają niełatwym wyzwaniem, ale w obliczu ogromu przemian postępujących w kulturze, edukacji, religii, katolicyzmie i Towarzystwie Jezusowym na przestrzeni ostatnich trzydziestu lat, nie można traktować ich opcjonalnie. Istnieje pokusa polegania na sprawdzonej przeszłości. Szkoły jezuickie muszą być czymś więcej niż najlepszymi szkołami z przeszłości, jak chcieliby niektórzy – to nie są muzea, w których został zamrożony żywy charyzmat. W przemówieniu na zakończenie Roku Życia Konsekrowanego papież Franciszek zwrócił się do członków zakonów w słowach, które odnoszą się do nas wszystkich, do jezuitów i świeckich zaangażowanych w apostolat edukacyjny:

154. „Jesteśmy strażnikami zdziwienia. Zdziwienia, które wymaga, aby było stale odnawiane; biada, gdyby w życiu duchowym doszło do przyzwyczajenia, biada, gdyby nasze charyzmaty skryształizowały się w abstrakcyjnej doktrynie: charyzmatów założycieli – jak powiedziałem przy innych okazjach – nie można zapieczętować w butelce, nie są muzealnymi eksponatami. Nasi założyciele byli poruszeni Duchem Świętym i nie bali się pobrudzić sobie rąk życiem powszednim, problemami ludzi, męźnie przemie-

rzając obrzeża geograficzne i egzystencjalne. Nie zatrzymywali się przed przeszkodami i nieporozumieniami stawianymi przez innych, bo zachowywali w sercu zdumienie z powodu spotkania z Chrystusem. Nie oswoili łaski Ewangelii (...) Także i my jesteśmy dziś powołani do podejmowania profetycznych i odważnych decyzji”³³.

155. We wszystkich jezuickich szkołach każdy z nas, poruszony duchem *Ćwiczeń*, powinien żyć w poczuciu zachwyty i nadziei; powinien być gotowy, pielęgnując tradycję i rozeznając potrzeby świata, na eksperymentowanie z nowymi formami, aby osiągnąć tradycyjne cele: większą chwałę Bożą i zbawienie dusz.

156. We wcześniejszych ćwiczeniach przeanalizowaliśmy kilka naszych fundamentalnych dokumentów i poddaliśmy refleksji obecną rzeczywistość na świecie. Opierając się na tym procesie, w kolejnej części proponujemy zapoznanie się z uniwersalnymi wskaźnikami dotyczącymi wszystkich szkół jezuickich.

157. Traktujemy te wskaźniki jako zobowiązania, które może podjąć każda szkoła jezuicka. Są one zaczerpnięte z dokumentów *Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania* oraz *Uniwersalne Preferencje Apostolskie*, odnoszących się do aktualnej sytuacji na świecie.

³³ <https://deon.pl/kosciol/serwis-papieski/badzie-konkretnym-znakiem-bliskosci-boga,377894>

1. Szkoły jezuickie są katolickie i oferują pogłębioną formację w duchu wiary oraz w dialogu z innymi religiami i światopoglądami.

158. Choć stopień zaangażowania religijnego różni się pomiędzy poszczególnymi miejscami na świecie, to wielu uczniów dorasta w coraz bardziej „postinstytucjonalnej” rzeczywistości, przejawiającej się w występowaniu ludzi z tradycyjnych organizacji religijnych i w sprywatyzowanym życiu, co utrudnia rozumienie wspólnego dobra.

159. Jest to szczególnie ważne, gdy mówimy o szkole jako o ciele apostołskim w Kościele. Dla wielu uczniów i rodzin wewnętrzny związek między głoszeniem Ewangelii a celami edukacyjnymi naszych szkół nie jest już oczywisty.

160. Najbardziej niepokojące jest to, że duży procent naszej kadry łatwiej identyfikuje się z etykietą „jezuicki” niż z terminem „katolicki”.

161. Obraz radosnego chrześcijańskiego życia promowany przez papieża Franciszka tchnie nowe życie w tę debatę. Podczas spotkania z jezuickimi uczniami z Włoch i Albanii, Ojciec Święty podkreślił znaczenie zadawania pytań dotyczących wiary i przekonań oraz wyrażania naszych wątpliwości jako członków Kościoła pielgrzymującego na ziemi. Podróżowanie drogą wiary jest sztuką „patrzania na horyzont... gdy idziemy jako wspólnota kochających się przyjaciół: to pomaga nam... dotrzeć precyzyjnie do celu, do którego zmierzamy”³⁴ – przypomniał naszym uczniom papież Franciszek.

162. Powołanie do wychowania, płynące z samego serca Kościoła, ma szczególne znaczenie, gdy myślimy o przyszłej strukturze naszych szkół. Wielokrotnie zadawano już pytanie

³⁴ http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2013/june/documents/papa-francesco_20130607_scuole-gesuiti.html

o to, jak „nasze szkoły mają być jezuickie, skoro jezuitów już w ich nie ma?”. Trudniejsze pytanie jednak brzmi: „Jak zagwarantujemy katolickość naszych szkół w przyszłości?”.

163. Przeprowadzone niedawno badania empiryczne na Uniwersytecie w Leuven³⁵ stanowią pomocne ramy do badania katolickiej tożsamości współczesnej szkoły jezuickiej. W opracowanym schemacie wyróżniono cztery typy szkół:

164. Szkoła oparta na monologu (*The Monologue School*), którą charakteryzuje silna tożsamość chrześcijańska przy minimalnej interakcji z innymi światopoglądami.

165. Bezbarwna szkoła (*The Colorless School*), która funkcjonuje w sferze neutralnej i w której ludzie mają swobodę wyboru własnej filozofii życia w oderwaniu od innych. Charakteryzuje się podejściem „żyj i pozwól żyć innym” oraz bardzo niewielkim poczuciem wspólnoty i wzajemnego wsparcia.

166. Różnokolorowa szkoła (*The Colorful School*), w której różnorodność jest silnie wspierana, ale religię katolicką zastępuje się w niej różnorodnymi światopoglądami i poszczególnymi filozofiami, pośród których chrześcijaństwo jest tylko jedną z wielu.

167. Szkoła dialogu (*The Dialogue School*), preferowany typ szkoły katolickiej w naszym obecnym kontekście. Jest on wyraźnie inspirowany chrześcijańskimi tradycjami i akceptuje obecność innych tradycji. W tej szkole istnieje preferencyjna opcja dla tradycji chrześcijańskiej, która wciąż dokonuje ponownej oceny tego, co to znaczy być chrześcijaninem w pluralizmie innych opcji. Taka szkoła promuje dojrzałe podejście uczniów do własnej wiary, kształtując je poprzez dialog, formację i interakcję. Ten model szkoły powinien stanowić inspirację dla szkół jezuickich.

³⁵ https://www.kuleuven.be/thomas/cms2/uploads/file/reader/Framing_the_identity_of_Catholic_schools.pdf

168. Przyjmując model szkoły dialogu, szkoły jezuickie są powołane na granice, w tym na granice Kościoła, który, jak sugerował Ojciec Święty, jest „posiniaczony, poraniony i brudny, ponieważ wyszedł na ulice”³⁶.

169. Jedynym więc celem naszych szkół, jak przypomniał papież Franciszek nauczycielom szkół jezuickich, jest formacja „dojrzałych ludzi, którzy są prości, kompetentni i uczciwi, którzy wiedzą, jak wiernie kochać, którzy potrafią żyć takim życiem, które jest odpowiedzią na Boże wezwanie, a swój przyszły zawód traktują jako służbę społeczeństwu”³⁷.

170. Można to osiągnąć, jeśli nasze szkoły funkcjonują jako prorocze modele chrześcijańskiej komunii wewnątrz Kościoła i są przykładami władzy autentycznie współdzielonej przez osoby świeckie i jezuitów, przykładami głębokiego zaangażowania na rzecz ubogich, przykładami teologii afirmującej świat i głęboko zakorzenionej we Wcieleniu, a także przykładami włączenia i życzliwego przyjęcia osób z pogranicza, w tym z pogranicza samego Kościoła.

171. Edukacja jezuicka musi zapewniać solidną formację na płaszczyźnie wiary i edukacji teologicznej wszystkim członkom swojej wspólnoty, oraz zagwarantować katolikom solidną formację katechetyczną. Nie wszystkie osoby związane ze szkołą jezuicką są lub będą katolikami, ale zachęca się je do rozumienia eklezjalnej tożsamości szkoły i do uczestniczenia w tej tożsamości w odpowiednim dla nich stopniu. Nauczyciele w szkołach jezuickich, myśląc o przyszłości, muszą nauczyć się równoważyć partykularyzm swoich instytucjonalnych korzeni z pluralizmem zarówno wyznawców wielu tradycji religijnych, jak i niewierzących; nasze szkoły muszą być szkołami dialogu. W tym sensie szkoły jezuickie angażują się również w dialog międzyreligijny, który przygotowuje naszych uczniów do rozumienia i akceptacji różnorodności religijnej naszego świata oraz umiejętności nawiązywania relacji w tym kontekście.

³⁶ por. http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20131124_evangelii-gaudium.html

³⁷ por. http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2013/june/documents/papa-francesco_20130607_scuole-gesuiti.html

◆ Ćwiczenie 19. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

◆ a. Jak oceniasz to wyzwanie?

b. Jakie przeszkody uznajesz za najbardziej znaczące?

c. Jak możemy dostosować to wyzwanie do działalności wszystkich jezuickich szkół, aby osiągnąć większe dobro?

d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?

e. Jakie działania powinna podjąć?

2. Szkoły jezuickie angażują się w tworzenie otoczenia bezpiecznego i zdrowego dla wszystkich

172. Nasze szkoły muszą promować i gwarantować otoczenie wolne od jakichkolwiek form wykorzystywania innych.

173. Chociaż papież Franciszek wniósł wiele życia i witalności do Kościoła katolickiego, to głębokie rany powstałe w wyniku seksualnego wykorzystywania przez duchownych pozostają bolesne i realne zarówno dla ofiar i ich rodzin, jak i dla wszystkich członków Kościoła. Życie ofiar na zawsze zostało zniszczone przez tę zdradę. Działania sprawców, a następnie bezczynność lub ukrywanie przestępstw przez wielu przywódców Kościoła, poważnie podważyły jego wiarygodność. Wiele szkół jezuickich musiało stawić czoła strasznym grzechom popełnionym przeciwko własnym uczniom – w instytucjach mających zapewniać im bezpieczeństwo.

174. Jest zatem bardzo ważne, aby wszyscy wychowawcy i pracownicy administracji w szkołach jezuickich stworzyli bezpieczne i zdrowe środowisko, wolne od wszelkich form przemocy: seksualnej, fizycznej, psychicznej lub emocjonalnej. Dotyczy to także nieodpowiednich relacji między dorosłymi i zjawiska dręczenia (ang. *bullying*) wśród rówieśników.

175. Szkoły jezuickie powinny posiadać:

176. a) Wytyczne opisujące właściwe etyczne i profesjonalne postępowanie dotyczące wszystkich, którzy posługują w naszych szkołach, niezależnie od tego, czy są to jezuici, pracownicy świeccy, czy wolontariusze.

177. b) Systematyczne szkolenia i programy formacji ustawicznej dla wszystkich członków społeczności szkolnej, które wpajają szacunek dla innych, identyfikują niewłaściwe zachowania i wyjaśniają, jak stawić czoła napastliwym osobom i raniącym sytuacjom.

178. c) Procedury, które w zdecydowany sposób odpowiadają na każde podejrzenie nadużycia.

◆ Ćwiczenie 20. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

◆ a. Jak oceniasz to wyzwanie?

◆ b. Jakie przeszkody uznajesz za najbardziej znaczące?

c. Jak możemy dostosować to wyzwanie do działalności wszystkich jezuickich szkół, aby osiągnąć większe dobro?

d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?

e. Jakie działania powinna podjąć?

3. Szkoły jezuickie angażują się w globalną edukację obywatelską

179. Oznacza to przede wszystkim przygotowanie uczniów i ich rodzin do uznania siebie za członków rodziny ludzkiej, ponoszącej wspólną odpowiedzialność za cały świat, a nie tylko za członków określonego narodu czy grupy.

180. Przez większą część swojej historii, jezuicka edukacja była międzynarodowa. Wnieśliśmy duży wkład w wysiłki związane z edukacją globalną. Nasza ignacjańska wizja pozwala nam odnajdywać Boga we wszystkim oraz rozpalać świat ciepłem i światłem zbawczej miłości Boga. Przygotowanie uczniów jezuickich szkół do bycia obywatelami świata polega na przygotowaniu ich do tego, by prawdziwie zobaczyli Boga we wszystkim, kierowali się współczuciem i korzystali z siły, jaką daje religia, by troszczyć się o sprawiedliwość i pokój.

181. Ponadto, nasze szkoły są narzędziami, poprzez które Towarzystwo Jezusowe realizuje swoją misję, jak zostało to wyrażone w dokumentach 35. Kongregacji Generalnej. Nasza misja szerzenia wiary i sprawiedliwości oraz dialogu między religiami i kulturami nabrała rozmiarów, które nie pozwalają nam już wyobrazić sobie świata złożonego z oddzielnych bytów; musimy go postrzegać jako harmonijną całość, w której jesteśmy od siebie zależni.

182. W tym celu edukacja w zakresie globalnego obywatelstwa nie może być jedynie dodatkiem, ale powinna być włączona do podstawy programowej. Ma to miejsce wówczas, gdy nauczyciele i uczniowie uwzględniają w procesie nauki przykłady odnoszące się do edukacji globalnej i kulturowej, gdy uczniowie nabywają umiejętności komunikacyjnych, które same w sobie mają globalne znaczenie i skutecznie integrują, gdy do wszystkich dyscyplin podchodzi się ze świadomością globalizacji i jej wpływu na uczenie się w XXI wieku oraz gdy globalne i wielokulturowe doświadczenia są traktowane priorytetowo zarówno w osiągnięciach uczniów, jak i przy zatrudnianiu nauczycieli do realizacji wspólnej misji.

183. To powinno prowadzić do pedagogii i programów nauczania mających na celu przygotowanie uczniów do rozumienia i szanowania różnych kultur, szanowania różnorodności i dostrzegania w niej wartości, otwarcia się na doświadczenia krajów, zwyczajów i kultur innych niż nasze oraz na aspekty społecznej niesprawiedliwości w perspektywie globalnej.

184. Nasze szkoły powinny wymagać:

- a) umiejętności porozumiewania się w obcych językach,
- b) partnerstwa pomiędzy szkołami z różnych części świata,
- c) programów współpracy między szkołami, które badałyby globalne problemy i inicjowały wspólne projekty.

185. Można to osiągnąć poprzez organizowanie wycieczek mających na celu dogłębne poznanie kultury, poprzez międzynarodowy wolontariat i stworzenie możliwości zanurzenia się w tym doświadczeniu, realizowanie szkolnych programów wymiany, także z wykorzystaniem nowych technologii (wirtualne klasy, seminaria i kursy); poprzez rekolekcje, wielokulturowe programy pomocowe, a także poprzez liturgię, która odzwierciedla różnorodność naszego globalnego Kościoła. Uczniowie pochodzący z ubogich środowisk powinni mieć swoją znaczącą reprezentację we wszystkich tych działaniach.

186. Szkoły jezuickie cieszą się rozbudowaną siecią kontaktów, partnerstw i relacji na całym świecie. Mają one wypracowane systemy ochrony, cieszą się zaufaniem, bezpieczeństwem, są obecne i znane w lokalnej społeczności.

187. Będzie to wymagało od naszych szkół funkcjonowania w twórczym napięciu pomiędzy świadomością i zakorzenieniem w społeczności lokalnej i globalnej. Chcemy, aby nasi uczniowie potrafili docenić, dostrzec wartość i pielęgnować bogactwo lokalnej społeczności, tradycji i kultury, a jednocześnie byli w stanie komunikować się, pracować i identyfikować się z pozostałymi członkami społeczności ogólnoswiatowej. Jest to bardzo istotny

element *Educate Magis*, która zapewnia wszystkim naszym instytucjom i nauczycielom platformę internetową, pozwalającą im angażować się w ten dynamiczny i twórczy proces.

◆ Ćwiczenie 21. Do rozeznawania

◆ W twojej części świata:

- ◆ a. Jak oceniasz to wyzwanie?
- ◆ b. Jakie przeszkody uznajesz za najbardziej znaczące?
- c. Jak możemy dostosować to wyzwanie do działalności wszystkich jezuickich szkół, aby osiągnąć większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

4. Szkoły jezuickie są zaangażowane w troskę o całe Stworzenie

188. Dnia 24 maja 2015 r. papież Franciszek ogłosił encyklikę *Laudato si*, mającą na celu promocję dialogu w sprawie wspólnego domu, doświadczającego poważnych zniszczeń spowodowanych ludzką beczynnością i zachłannością. Kryzys ekologiczny jest dla papieża wezwaniem do głębokiego wewnętrznego nawrócenia, gdyż wszyscy ludzie są powołani do chronienia Bożego dzieła. Związane z tym implikacje dla jezuickich szkół są jasne. W szóstym rozdziale papież napisał:

189. „Wiele spraw musi zmienić swój kierunek, ale przede wszystkim to cała ludzkość potrzebuje przemiany. Brakuje świadomości wspólnego pochodzenia, wzajemnej przynależności i wspólnej przyszłości dla wszystkich. Ta podstawowa świadomość umożliwi rozwój nowych przekonań, postaw i stylów życia. W ten sposób staje przed nami wielkie wyzwanie kulturowe, duchowe i edukacyjne, oznaczające długie procesy odrodzenia” (202).

190. Dla naszych szkół oznacza to przygotowywanie uczniów i ich rodziny do utożsamiania się z całym Stworzeniem i do poczucia odpowiedzialności za nie, tzn. do przyjęcia Bożej perspektywy patrzenia na świat z miłością. Raz jeszcze powtórzmy, że warto poświęcić czas na refleksję nad wskazaniem zawartymi w Uniwersalnych Preferencjach Apostolskich:

191. „Biorąc pod uwagę to, kim jesteśmy i jakimi dysponujemy środkami, chcemy współpracować z innymi w budowaniu alternatywnych wzorców życia, opierających się na poszanowaniu stworzenia i na zrównoważonym postępie zdolnym do wytwarzania dóbr, które sprawiedliwie rozdzielane zapewnią godne życie wszystkim ludziom na naszej planecie” (*Uniwersalne Preferencje Apostolskie*).

192. To zaangażowanie powinno wyrażać się w dopracowanych naukowo programach nauczania, które zapewnią uczniom rzetelną wiedzę, np. w kwestiach typu „globalne ocieplenie” – szczególnie w sytuacji, gdy wielu próbuje zaprzeczyć, że obecne warunki są wynikiem działalności człowieka.

193. W tym celu, wychowanie do poszanowania środowiska naturalnego powinno być częścią podstawy programowej w naszych szkołach i powinno zawierać:

194. 1. Etykę ekologiczną w nauczaniu przedmiotów ścisłych, teologicznych i humanistycznych.

195. 2. Partnerstwo pomiędzy szkołami z różnych stron świata, podejmujące zagadnienie troski o Stworzenie.

196. 3. Wolontariat uczniów oraz działania informacyjne na rzecz środowiska naturalnego, podejmujące następujące kwestie:

a) zanieczyszczenie powietrza i wody,

b) utrata siedlisk, doprowadzająca różne formy życia na skraj wyginięcia.

197. 4. Nasze szkoły powinny dołożyć wszelkich starań, aby wspierać równowagę ekologiczną poprzez:

a) redukcję śladu węglowego,

b) kupowanie towarów wyprodukowanych w sposób odpowiedzialny i poddanych właściwemu recyklingowi.

◆ Ćwiczenie 22. Do rozeznawania

- ◆ a. Jak oceniasz to wyzwanie?
- ◆ b. Jakie przeszkody uznajesz za najbardziej znaczące?
- ◆ c. Jak możemy dostosować to wyzwanie do działalności wszystkich jezuickich szkół, aby osiągnąć większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

5. Szkoły jezuickie angażują się w promocję sprawiedliwości

198. W roku 1974 Towarzystwo Jezusowe wydało Dekret 4 jako jeden z dokumentów Kongregacji Generalnej 32. Mówi on, że „dzisiejsza misja Towarzystwa Jezusowego jest to służba wierze, z którą z konieczności wiąże się szerzenie sprawiedliwości” (Dekrety KG XXXII, 48). Ta misja została potwierdzona przez kolejne Kongregacje: 33, 34 i 35.

199. Tak sformułowana misja stanowiła ważny punkt w nauczaniu przełożonych generalnych: Arrupe, Kolvenbacha, Nicolasa i Sosy. Znalazła ona swoje odzwierciedlenie zarówno w dokumentach jezuickich asystencji i konferencji na całym świecie, jak również w poszczególnych prowincjach oraz w jezuickich wspólnotach i instytucjach.

200. W „Kontemplacji ad Amorem”, stanowiącej centrum *Ćwiczeń duchowych*, św. Ignacy naucza, że miłość należy bardziej wyrażać w czynach niż w słowach.

201. Zaangażowanie w społeczną sprawiedliwość nie jest zaangażowaniem marginalnym – ono leży w sercu naszej misji.

202. W swojej encyklice *Evangelii gaudium*, papież Franciszek podkreślił, że praca na rzecz sprawiedliwości jest *sine qua non* wspólnoty zaangażowanej w autentyczną wiarę:

203. „Autentyczna wiara – która nie jest nigdy wygodna ani indywidualistyczna – zakłada zawsze głębokie pragnienie zmiany świata, przekazania wartości, zostawienia czegoś dobrego po sobie na ziemi. Kochamy tę wspaniałą planetę, na której Bóg nas postawił, i kochamy zamieszkującą ją ludzkość ze wszystkimi jej dramatami i zmęczeniem, z jej pragnieniami i nadziejami, z jej wartościami i jej kruchością. Ziemia jest naszym wspólnym domem i wszyscy jesteśmy braćmi. Chociaż sprawiedliwy porządek

społeczeństwa i państwa jest centralnym zadaniem polityki, Kościół nie może i nie powinien pozostawać na marginesie w walce o sprawiedliwość” (EG, 183).

204. Jezuicka edukacja wyrażająca się w słowach „Ludzie z innymi i dla innych”, powinna zapewnić uczniom możliwość:

205. a) formowania serc wrażliwych na cierpienie innych poprzez bezpośredni kontakt,

206. b) rozwijania krytycznej świadomości, która pozwala zrozumieć przyczyny nierówności i prześladowań,

207. c) zdobycia kompetencji pozwalających na dokonywanie pozytywnych zmian w środowisku lokalnym i na świecie,

208. d) wyrobienia w sobie odwagi, aby być niezłomnym w obliczu niezrozumienia i krytyki.

209. **Nasze szkoły powinny:**

210. Respektować obowiązek sprawiedliwego wynagradzania i poszanowania pracy w zakresie wynagrodzeń, zapewnienia opieki zdrowotnej, urlopu rodzicielskiego i świadczeń stypendialnych.

211. Zachęcać absolwentów do przestrzegania wymogów sprawiedliwości społecznej:

a) Poprzez podejmowanie uczciwej pracy zawodowej;

b) Poprzez utrzymywanie w kontaktach zawodowych i osobistych preferencyjnej opcji na rzecz ubogich.

212. Tworzyć partnerstwa, które zmniejszają przepaść w naszych własnych sieciach edukacyjnych „dla biednych” oraz „dla klasy średniej i wyższej”, które rozrosły się oddzielnie – aby nie powielić wytworzonych w społeczeństwie podziałów między nimi.

213. W tym znaczeniu powinniśmy przyjąć zaproszenie, a zarazem wyzwanie rzucone przez o. generała Kolvenbacha: „Mamy wymagać od wszystkich naszych uczniów, by traktowali opcję na rzecz ubogich jako kryterium przy podejmowaniu ważnych decyzji, tak aby na pierwszym miejscu brali zawsze pod uwagę to, jak podjęta decyzja wpłynie na osoby zajmujące w społeczeństwie ostatnie miejsce” (por. Kolvenbach, P. H., *El P. Peter-Hans Kolvenbach, SJ y la Educación 1983 – 2007*, DC: ACODESI, Bogota 2009, p. 291.).

◆ Ćwiczenie 23. Do rozeznawania

- ◆ a. Jak oceniasz to wyzwanie?
- ◆ b. Jakie przeszkody uznajesz za najbardziej znaczące?
- c. Jak możemy dostosować to wyzwanie do działalności wszystkich jezuickich szkół, aby osiągnąć większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

6. Szkoły jezuickie są dostępne dla wszystkich

214. W dokumencie z roku 1980 zatytułowanym *Nasze szkoły średnie: dzisiaj i jutro* (*Our Secondary Schools: Today and Tomorrow*), Przełożony Generalny Pedro Arrupe napisał:

215. „Podjęliśmy się edukacji każdej osoby, bez różnicy, do jakiej klasy społecznej należy. Nie mogłoby być inaczej, gdyż apostolat edukacyjny (jak każdy inny apostolat w Towarzystwie) naznaczony jest niezacierałym ignacjańskim uniwersalizmem. Ponieważ szkoły średnie Towarzystwa są niezbędnymi narzędziami działalności apostołskiej – i są jak wszystkie inne posługi wyrazem naszego ubóstwa oraz z zasady są całkowicie darmowe – ich dostępność dla uczniów nie może być ograniczona ich możliwościami finansowymi. Ta zasada stanowi nasz ideał”.

216. Ideał dostępności dla osób ze wszystkich klas społecznych jest trudniejszy do osiągnięcia, ponieważ koszty edukacji w stosunku do danych z 1980 r. wzrosły z powodu spadku liczebności personelu zakonnego i kluczowej potrzeby zapewnienia świeckim współpracownikom godziwej płacy. Ponadto, dodatkowe wydatki spowodowane były popytem konsumentów na wysokiej jakości zaplecze materialne i potrzebą inwestowania w technologię.

217. Niektóre z naszych szkół są w dużym stopniu uzależnione od chesnego i innych opłat, które mogą wykluczać uczniów z klas średnich i niższych.

218. Bez przychodów pochodzących z darowizn lub rządowego dofinansowania, proces elitaryzmu może wydawać się nieunikniony.

219. Ważne jest, aby docenić istotne inicjatywy mające na celu stworzenie możliwości edukacyjnych osobom materialnie ubogim, takie jak szkoły Fe y Alegria, Nativity i Cristo Rey.

220. Bardziej zamożne szkoły nie mogą jednak stać się ekskluzywnymi społecznościami przeznaczonymi dla elit, oddzielając ludzi, zamiast zbliżać ich do siebie. Szkoły te muszą znaleźć sposoby na otwarcie się na wszystkich, niezależnie od ich możliwości finansowych.

221. Szkoła jezuicka nie jest szkołą segregacyjną. Zapewnia dobry start ubogim, a także tworzy środowisko, które stanowi wyzwanie dla indywidualnej wygody poprzez społeczno-ekonomiczną różnorodność członków swojej społeczności

222. Szkoła jezuicka, odpowiadając na drugą Uniwersalną Preferencję Apostolską, mówiącą o „kroczeniu razem z ubogimi i odrzuconymi”, musi integrować ich ze środowiskiem szkoły na równi z pozostałymi uczniami i tak samo ich szanować. Społeczności, które szczególnie narażone są na niesprawiedliwe traktowanie i marginalizowane, powinny być częścią naszych szkolnych wspólnot, aby nam pomóc w podążaniu drogą promowania sprawiedliwości społecznej i w dążeniu do zmiany struktur gospodarczych, politycznych i społecznych, które powodują tę niesprawiedliwość

◆ Ćwiczenie 24. Do rozeznawania

- ◆ a. Jak oceniasz to wyzwanie?
- ◆ b. Jakie przeszkody uznajesz za najbardziej znaczące?
- ◆ c. Jak możemy dostosować to wyzwanie do działalności wszystkich jezuickich szkół, aby osiągnąć większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

7. Szkoły jezuickie są zaangażowane w międzykulturowość

223. Dzisiejszy świat charakteryzuje silna polaryzacja i lęk przed tym, co inne. Prowadzi to do odwrócenia się od wzajemnego poszanowania i uczciwego dyskursu – ku samolubstwu i nietolerancji, która przyjmuje wiele różnych form: skrajny nacjonalizm, plemiennosc, rasizm, seksizm i sekciarstwo. Co więcej, globalna rynkowa kultura konsumencka często rozmywa lokalne tradycje i zwyczaje. Te dynamiki są widoczne zarówno w skali międzynarodowej, jak również blisko naszych domów. Wiele społeczności rozdartych jest przez napięcia rasowe, etniczne i religijne oraz przez bezsensowną przemoc, jaką te napięcia rodzą.

224. Szkoły jezuickie posiadają bogatą tradycję duchową, która może pomóc w radzeniu sobie z tymi złożonymi zjawiskami. Jak przypomina ignacjańska „Medytacja o Wcieleniu”, historia zbawienia dzieje się we wszystkich miejscach i jest darem Boga dla wszystkich ludzi. Kierując się tą właśnie solidną duchowością, jezuicy misjonarze zaangażowali się w proces inkulturacji: odnajdując Boga już obecnego we wszystkich miejscach, nieśli ewangeliczne przesłanie o Jego miłosiernej miłości.

225. Choć w przeszłości nie wszyscy jezuicy realizowali cele związane z inkulturacją, jednak istnieją dobitne przykłady tych, którzy to robili. Od początku istnienia Towarzystwa, jezuicy opuszczali Europę, by znajdować sposoby na pozyskiwanie ludzi w odległych częściach globu. Przykładem jest spór dotyczący propozycji obrządku chińskiego, jaki toczył się w XVII i XVIII wieku, w którym jezuicy chcieli połączyć elementy konfucjanizmu z liturgią katolicką.

226. Ponadto Towarzystwo Jezusowe na całym świecie uważa inkulturację i dialog międzyreligijny za podstawowe elementy realizowanej przez siebie misji promowania wiary i sprawiedliwości (KG 34)³⁸.

³⁸ Por. *Dekrety 34. Kongregacji Generalnej Towarzystwa Jezusowego*, WAM, Kraków 1998. W szczególności zobacz punkty: 47, 75-127, 435.

227. Żadna kultura ani społeczeństwo nie znajduje się poza zbawczą miłością Boga, a każda osoba ma godność dziecka Bożego. Nasze szkoły muszą być miejscami, w których podejmowane są wysiłki promujące solidarność i partnerstwo ze wszystkimi ludźmi dobrej woli. Deklaracja o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich „wzywa synów swoich, aby z roztropnością i miłością, poprzez rozmowy i współpracę z wyznawcami innych religii, dając świadectwo wiary i życia chrześcijańskiego uznawali, chronili i wspierali owe dobra duchowe i moralne, a także wartości społeczno-kulturalne, które u tamtych się znajdują” (Nostra Aetate 2).

228. W swoim przemówieniu w Rio de Janeiro w 2017 roku, skierowanym do Delegatów ds. Edukacji, o. generał Arturo Sosa wyjaśnił, jakie powinno być podejście jezuickiej edukacji do określania wartości uniwersalnych w wielokulturowym świecie:

229. Aby opisać ideę uniwersalności, której szukamy w procesie globalizacji, warto przypomnieć pierwotne znaczenie pojęcia katolicyzmu, które odnosiło się do uniwersalnej natury Kościoła, w tym szerokiej różnorodności rozmaitych sytuacji.

230. Warto również pamiętać, że w odniesieniu do globalizacji papież Franciszek woli używać porównania do wielościanu niż do kuli.

231. Zarówno koncepcja katolicyzmu, jak i obraz wielościanu, adekwatnie oddają znaczenie międzykulturowości.

232. Idealnie byłoby, gdyby każdy człowiek, lub każdy lud, czuł się częścią ludzkości i był świadomy własnej kultury (inkulturacji), nie czyniąc jej wartością absolutną.

233. Powinni to robić krytycznie, z radością uznając istnienie innych ludzi o odmiennych kulturach (wielokulturowość) i ustanawiając z nimi równe relacje, wzbogacając się różnorodnością kultur, w tym ich własną (międzykulturowość).

234. Doświadczana w ten sposób uniwersalność może stać się drogą do promowania sprawiedliwości społecznej, braterstwa i pokoju³⁹.

235. Edukacja jezuicka powinna pozytywnie i aktywnie reagować na różnorodność swoich uczniów, nauczycieli, rodziców, wspólnot oraz na globalną sieć swoich szkół.

236. Każdy z nas jest wezwany do bycia zarówno uczniem, jak i nauczycielem zaangażowanym w kluczową debatę wokół działań obywatelskich, aby były one lepiej rozumiane. Uznając prawdę, że wszyscy zostali stworzeni na obraz Boga, jezuicka edukacja powinna dążyć do zapewnienia wszystkim równych szans wszechstronnego rozwoju. Wielość i różnorodność to dary, które należy świętować, aby stworzyć zintegrowane społeczeństwo. Bóg jest kochającym Stwórcą wszystkich rzeczy. W Nim odnajdujemy to, co nas łączy, i doświadczamy solidarności.

◆ Ćwiczenie 25. Do rozeznawania

- ◆ a. Jak oceniasz to wyzwanie?
- ◆ b. Jakie przeszkody uznajesz za najbardziej znaczące?
- ◆ c. Jak możemy dostosować to wyzwanie do działalności wszystkich jezuickich szkół, aby osiągnąć większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

³⁹ Por. Arturo Sosa SJ, *Jesuit Education: Forming Human Beings Reconciled with their Fellows, with Creation and with God*, International Congress for Jesuit Education Delegates, JESU-Rio2017, Rio de Janeiro, 20.10.2017.

8. Szkoły jezuickie uczestniczą w globalnej sieci służącej realizacji wspólnej misji

237. Ojciec Nicolas, zwracając się w 2009 roku do filipińskich wychowawców, zwrócił uwagę na to, że powołanie do uniwersalizmu leży u podstaw jezuickiej działalności. Powiedział wtedy:

238. „W koncepcji życia Ignacego nie ma nic z [tego] zawężenia. Zawsze był człowiekiem o szerokich perspektywach: uwielbiał patrzeć w gwiazdy, na bezkres nieba odzwierciedlający powszechną, wszechogarniającą miłość Boga. Ignacy zawsze troszczył się bardziej o «powszechne dobro», zawsze chciał, aby jezuici byli gotowi służyć wszędzie tam, gdzie jest nadzieja na chwałę Bożą. Zebrał wokół siebie tak **różnorodną grupę ludzi** – zróżnicowaną językowo, kulturowo, narodowościowo i osobowościowo – by stworzyć z nich grupę przyjaciół w Panu, którzy przekraczali swoje małe różnice we wspólnym oddaniu się tej samej uniwersalnej misji... Na wielkie wyzwania świata nie jest w stanie odpowiedzieć jedna prowincja, jeden region, czy tylko sami jezuici”⁴⁰.

239. Postęp technologiczny przyniósł nowe, niezwykle możliwości, które ułatwiają realizację tego wezwania do uniwersalności.

240. Nie ulega wątpliwości, że działające w kontekście lokalnym szkoły jezuickie powinny łączyć się w sieci:

- a) ze szkołami publicznymi i agencjami rządowymi, w celu promowania wysokiej jakości edukacji dostępnej dla wszystkich,
- b) z organizacjami pozarządowymi dążącymi do polepszenie możliwości edukacyjnych dla wspólnego dobra,

⁴⁰ Por. Adolfo Nicolas SJ, *Challenges & Issues in Jesuit Education*, przemówienie z okazji 150. rocznicy jezuickiej edukacji na Filipinach, Manila, 20.07.2009.

- c) z dostawcami usług medycznych i społecznych, zaspokajającymi szeroki zakres potrzeb uczniów,
- d) z jezuickimi parafiami i domami rekolekcyjnymi w celu pielęgnowania życia duchowego nauczycieli i innych członków szkolnej społeczności,
- e) z lokalnymi parafiami i diecezjami oraz wspólnotami innych wyznań.

241. Jest absolutnie konieczne i bardzo pilne, aby szkoły jezuickie nawiązywały kontakty na wszystkich poziomach.

242. W oderwaniu od swoich siostrzanych instytucji jezuickich na całym świecie, nasze szkoły nie sprostają coraz bardziej złożonym aspektom zglobalizowanego świata.

243. Każda z naszych szkół powinna być postrzegana (i postrzegać samą siebie) jako przedłużenie naszej międzynarodowej misji.

244. Tradycyjnie szkoły jezuickie współdziałały ze sobą poprzez wewnętrzne struktury zarządzania Towarzystwem Jezusowym – według regionu, prowincji i asystencji.

245. Chociaż te dotychczasowe drogi współpracy będą kontynuowane, jezuicy wychowawcy muszą znaleźć nowe i innowacyjne sposoby zapewnienia jedności, przy jednoczesnym poszanowaniu zasady pomocniczości, która uczy, że decyzje najlepiej podejmować najbliżej miejsca działania i w ramach kontekstu tego miejsca.

246. Portal „educatemagis.org”, jak to wskazano wcześniej, stanowi forum ułatwiające rozpowszechnianie dokumentów oraz stwarza okazję do nauki i rozmowy o szkołach. Jest to niezbędne, aby jezuicy wychowawcy z całego świata włączyli się w korzystanie z tego ważnego zasobu.

247. Przypomnijmy jeszcze raz, że warto poświęcić czas na refleksję nad deklaracją wypracowaną podczas JESEDU-Rio z 2017 roku, w której delegaci z różnych regionów zobowiązali się:

248. Do oceny i rozwoju poziomu istniejącej współpracy na poziomie regionalnym i globalnym;

249. Do uwzględnienia w programach szkolenia nowych członków kadry oświatowej i personelu administracyjnego treści wyjaśniających rolę, jaką nauczyciele i inni pracownicy mają do odegrania jako uczestnicy globalnej sieci oraz jako jej animatorzy;

250. Do współpracy z kierownictwem szkół, aby zobowiązało wszystkich nauczycieli i innych pracowników do formacji w aspekcie obywatelstwa globalnego – aby byli w stanie pomóc uczniom zrozumieć ich przyszłość jako obywateli świata;

251. Do uczynienia z *Educate Magis* integralnego narzędzia i zasobu wykorzystywanego w szkołach w celu ożywienia ich wymiaru globalnego.

◆ Ćwiczenie 26. Do rozeznawania

- ◆ a. Jak oceniasz to wyzwanie?
- ◆ b. Jakie przeszkody uznajesz za najbardziej znaczące?
- ◆ c. Jak możemy dostosować to wyzwanie do działalności wszystkich jezuickich szkół, aby osiągnąć większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

9. Szkoły jezuickie stawiają na integralną doskonałość⁴¹ osoby ludzkiej

252. Wiele naszych szkół jest znanych z doskonałych programów akademickich. Niektóre są znane z niezwyklej skuteczności w wyposażaniu studentów w umiejętności techniczne, rolnicze oraz te potrzebne w innych zawodach.

253. Biorąc pod uwagę gwałtowne globalne zmiany, jakich doświadczamy, kształcenie do integralnej doskonałości będzie wymagało od każdej z naszych szkół ciągłego dialogu wokół stosowanych metod pedagogicznych i realizowanych programów nauczania.

254. To wyzwanie została szczególnie podkreślone przez o. generała Arturo Sosę w 2017 roku, podczas JESSEDU-Rio:

255. „Ważne jest, aby nasze instytucje były przestrzenią do badań edukacyjnych, a zarazem prawdziwymi laboratoriami innowacji w nauczaniu, w których możemy wypracowywać nowe metody lub modele nauczania.

256. Stąd mamy zamiar poznawać to, co robią inni, i poszukiwać tego, czego możemy się od nich nauczyć, a także tego, co nauki pedagogiczne proponują coraz bardziej rozwiniętemu technicznie światu, kształtowanemu przez kulturę cyfrową, w której urodzili się i wychowali nasi uczniowie.

257. Nasze instytucje muszą być świadome zmian antropologicznych i kulturowych, jakich doświadczamy; muszą także wiedzieć, jak w nowy sposób wychowywać i szkolić, by przygotować uczniów do życia w innej przyszłości”⁴².

⁴¹ W całym dokumencie terminem „integralna doskonałość” przełożono angielskie „human excellence” [przyp. tłum.]

⁴² Por. Arturo Sosa SJ, *Jesuit Education: Forming Human Beings Reconciled with their Fellows, with Creation*

258. Wszystkie szkoły jezuickie powinny doskonale humanizować swoje wspólnoty. Powinny także pomagać uczniom i pracownikom w pogłębianiu empatii i rozwijaniu trwałych więzi przyjaźni.

259. Szkoły jezuickie powinny nauczać o godności kobiet, które we wszystkich przedsięwzięciach są w pełni równymi partnerami.

260. Szkoły muszą aktywnie zwalczać rasizm we wszystkich jego przejawach.

261. Szkoły, ucząc tolerancji, muszą jednocześnie tworzyć klimat, w którym wszystkie dzieci Boże, bez względu na ich orientację seksualną, są życzliwie przyjmowane.

262. Kierując się zasadą *cura personalis* – troską o każdą osobę – szkoła musi uznawać godność i wartość każdego członka szkolnej społeczności.

263. Wielu jezuickich wychowawców widzi potrzebę refleksji nad listem napisanym przez o. Kolvenbacha, stanowiącym wprowadzenie do dokumentu *Pedagogia ignacjańska*:

264. „Modłę się o to, aby był to kolejny ważny krok w kierunku osiągnięcia naszego celu, jako wychowawcy mający formować mężczyzn i kobiety na ludzi kompetentnych, świadomych, współczujących i zaangażowanych”⁴³.

265. Dokument z 2015 roku zatytułowany *Integralna doskonałość celem jezuickiej edukacji (Jesuit Education aims to Human Excellence)* omawia ten cel, tłumacząc:

266. „Te cztery atrybuty wyrażają ludzką doskonałość, jakiej pragnie Towarzystwo Jezusowe dla młodzieży, którą społeczeństwo nam powierzyło”.

and with God, International Congress for Jesuit Education Delegates, JESU-Rio2017, Rio de Janeiro, 20.10.2017.

⁴³ Por. Peter-Hans Kolvenbach SJ, *To All Major Superiors*, Rzym, 31.07.1993, s. 3.

267. Edukacja jezuicka powinna mieć na celu wychowanie kobiet i mężczyzn na ludzi sumienia, współodczuwających, zaangażowanych i kompetentnych.

268. LUDZI SUMIENIA – ponieważ oprócz poznania siebie – dzięki rozwijaniu zdolności do internalizacji i pielęgnowaniu życia duchowego – mają spójną wiedzę i doświadczenie społeczeństwa, któremu brakuje równowagi.

269. LUDZI WSPÓŁODCZUWAJĄCYCH – ponieważ są w stanie otworzyć swoje serca, okazując solidarność i troskę cierpiącym.

270. LUDZI ZAANGAŻOWANYCH – ponieważ okazując współczucie, uczciwie dążą do wiary i pokojowymi środkami pracują na rzecz społecznej i politycznej transformacji swoich krajów i struktur społecznych, aby osiągnąć sprawiedliwość.

271. LUDZI KOMPETENTNYCH, ponieważ muszą być:

- a) zdolni do tworzenia, rozumienia i wykorzystywania w życiu wiedzy oraz umiejętności – w tym kontekście, w jakim żyją, aby go przemieniać;
- b) zdolni do bycia częścią zmieniającego się i różnorodnego świata, tworząc swój projekt życiowy w służbie dla innych i z innymi;
- c) zdolni do rozwijania kompetencji: intelektualnych, akademickich, emocjonalnych i społecznych, potrzebnych w udanym życiu osobistym i zawodowym.

272. Nie należy lekceważyć tradycyjnego nacisku, jaki kładziemy na doskonałość akademicką. Pozwala to naszym szkołom spełniać jedną z podstawowych ról społecznych i umożliwia dialog z szerszym społeczeństwem na temat znaczenia wysokiego poziomu edukacji. Niemniej, w naszych szkołach wysiłki te muszą być realizowane w kontekście integralnej doskonałości.

◆ Ćwiczenie 27. Do rozeznawania

- ◆ a. Jak oceniasz to wyzwanie?
- ◆ b. Jakie przeszkody uznajesz za najbardziej znaczące?
- ◆ c. Jak możemy dostosować to wyzwanie do działalności wszystkich jezuickich szkół, aby osiągnąć większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

10. Szkoły jezuickie angażują się w proces uczenia się przez całe życie

273. Powrócimy raz jeszcze do serca duchowości ignacjańskiej, do naszego głównego źródła nadziei i zaangażowania: odnajdywanie Boga we wszystkim. Co to znaczy?

274. Oznacza to doświadczanie twórczej i ekspansywnej siły zachwytu, nadziei, radości, rozkoszy, współodczuwania, więzi – wszędzie, ze wszystkimi, we wszystkich. Tam znajdujemy Boga. Wielu doświadczyło po raz pierwszy takiego zachwytu, gdy byli jeszcze bardzo młodzi, jako stwórczego przebudzenia.

275. Naszym zadaniem, jako wychowawców, jest odświeżenie i pogłębienie własnej duchowości, abyśmy mogli, jak powiedział Jezus, wejść do królestwa „stając się dziećmi”. Niezbędne jest, byśmy angażowali się w duchowe praktyki, które umacniają przekonanie, że to ekspansywne doświadczenie, ta wewnętrzna siła zachwytu, jest sposobem na odnalezienie Boga. To może mieć niezwykle wpływ na nauczanie. Może zachęcić naszych uczniów i absolwentów, którzy wzorują się na nas, do intensywnego angażowania się w świat, nie tracąc nigdy ciekawości, kreatywności, radości z odkrywania, pewności siebie, więzi i współczucia dla wszystkiego, co istnieje.

276. Znamy słynny cytat przypisywany ojcu Pedro Arrupe, w którym wyraża on, co znaczy dla niego „odnaleźć Boga”:

277. „Nic nie jest bardziej praktyczne niż odnalezienie Boga. To jest zakochanie się w sposób absolutny i ostateczny.

278. To, w czym jesteś zakochany, co przenika twoją wyobraźnię, będzie miało wpływ na wszystko.

279. Będzie decydowało o tym, dlaczego wstajesz z łóżka rano, co zrobisz ze swoimi wieczorami, jak spędzasz weekendy, co czytasz, kogo poznajesz, co łamie ci serce i co zadziwia cię, napełniając radością i wdzięcznością.

280. Zakochaj się, trwaj w miłości, a ona będzie decydowała o wszystkim”.

281. Nasze szkoły muszą proponować naszym uczniom możliwości – w sali lekcyjnej i poza nią – takiego doświadczania świata, które wyrażałoby się w słowach: zakochać się w nim.

282. Nasze szkoły muszą oferować możliwości rozwoju refleksyjnej duchowości, która nieprzerwanie szuka, by odnajdować Boga. To jest duchowość, która ma moc, by wzrastać wraz z rozwojem uczniów: stawać się coraz bardziej złożoną tak, jak i oni stają się coraz bardziej złożeni – tak dojrzewająca duchowość może im towarzyszyć przez resztę ich życia.

283. Od samego początku zadaniem jezuickiego szkolnictwa było prowadzenie uczniów do tej głębszej duchowości, a w codziennym życiu – do korzystania z procesu rozeznawania. Nauka wsłuchania się i przyjmowania wyjątkowych darów i talentów, pytań i obaw, wielkich radości i głębokich pragnień jest największym z możliwych darów edukacji zakorzenionej w wizji świata opartej na Wcieleniu. Jak spędzę moje życie? Do kogo należę? Gdzie wzywa mnie Bóg?

284. Kontemplując jak Trójca Święta spogląda na nasz świat, nasi absolwenci pytają: Jak mogę wykorzystać otrzymane od Boga dary i talenty, aby odpowiedzieć na potrzeby ludzi w mojej rodzinie, w mojej okolicy, w moim regionie świata, globalnie? Od zawsze były to pytania ukrywające się pod zagadnieniami poruszonymi w jezuickich klasach.

285. Dlatego ostatecznego sukcesu naszych wysiłków edukacyjnych nie da się zmierzyć tym, kim jest absolwent w momencie ukończenia szkoły. Dar jezuickiego nauczania najlepiej mierzy się tym, w jaki sposób absolwenci angażują się w życie w kolejnych dziesięcioleciach po ukończeniu szkoły. Czy pytania, na które częściowo udzielono im odpowiedzi

(a które pojawiły się w klasie), powracały jeszcze wielokrotnie przez całe życie i ponownie były stawiane? Czy stwarzane wtedy możliwości, wzmacniane kontaktami i autentycznymi spotkaniami, zaowocowały w przyszłych decyzjach biznesowych i osobistych oraz w religijnych poszukiwaniach?

286. Czy spotkanie z Chrystusem w Duchu Świętym wpłynęło na to, w jaki sposób absolwent rozeznął kwestie dotyczące kariery, stylu życia, wartości, kryteriów oceniania sukcesu lub porażki? Zakres, w jakim nasze szkoły przygotowują uczniów do podjęcia tego zadania, jest miarą, która świadczy o tym, czy uważamy je za godne noszenia nazwy „jezuickie”.

◆ Ćwiczenie 28. Do rozeznawania

- ◆ a. Jak oceniasz to wyzwanie?
- ◆ b. Jakie przeszkody uznajesz za najbardziej znaczące?
- ◆ c. Jak możemy dostosować to wyzwanie do działalności wszystkich jezuickich szkół, aby osiągnąć większe dobro?
- d. Jakie działania podjęła twoja instytucja edukacyjna w tym kontekście?
- e. Jakie działania powinna podjąć?

PODSUMOWANIE

287. W całym powyższym dokumencie wspólnie odbyliśmy podróż pełną refleksji. Najlepiej jak potrafimy, wskazaliśmy na pewne znaki czasu, które wpływają na nasze specyficzne konteksty edukacyjne i stawiają im wyzwanie. Zgodnie z tradycją ignacjańską – polegającą na tym, że zawsze poszukujemy i odnajdujemy Boga we wszystkich rzeczach – stoimy teraz przed wyzwaniem, by nie skupiać się na pojedynczej nucie, która może kiedyś wyda piękny dźwięk, ale nie stanowi muzyki. Przeciwnie, musimy raczej prowadzić nieustanną refleksję, aby tworzyć wciąż nową muzykę i znajdować inne nuty, które współgrają z naszym ciągle zmieniającym się kontekstem, nowymi doświadczeniami i przemijającymi czasami.

96

288. Globalne wskaźniki szkół jezuickich powinny nas również zachęcić do refleksji nad naszą tożsamością i wkładem, jaki wnosimy w świat edukacji. Nasze szkoły są wyraźnie i solidnie zakotwiczone w wizji i duchowości św. Ignacego. Jesteśmy wezwani do ciągłego rozeznawania, aby zrozumieć tę tożsamość nie jako niezmienny twór, ale jako wezwanie do twórczej wierności naszym założycielom.

289. Naszą skromną sugestią jest więc to, aby ten dokument stał się narzędziem, z którego należy korzystać w szkołach jezuickich nie raz lub dwa razy, ale ciągle, aby te same pytania zadawane w różnych czasach i w różnych okolicznościach – mogły dostarczyć lepszych odpowiedzi, które sprawią, że nasze szkoły będą odgrywać coraz bardziej znaczącą rolę w świecie, w jakim istnieją. W tym sensie szkoły pozwalają się kształtować potrzebom świata i jednocześnie starają się kształtować ten świat, aby lepiej odkryć pośród nas obecność i dzieło Boga.

290. Podobnie jak *Ćwiczenia duchowe*, tak i ten dokument nie jest przeznaczony do przeczytania raz czy dwa razy. Oczekujemy, że będzie on żywym tekstem, który będzie również zmieniał się na przestrzeni czasu – poddany różnym opiniom i rozeznaniu, ponieważ on

sam je inicjuje. W tym sensie powinien służyć za przewodnik do dynamicznej i głębokiej rozmowy w naszych szkołach i w innych instytucjach, które należą do naszej sieci edukacyjnych, a rezultaty tych rozmów będą stopniowo włączane do tego tekstu.

*5 listopada 2019,
w Uroczystość Wszystkich Świętych i Błogostawionych
Towarzystwa Jezusowego*

AMDG

Dodatek: Zarys schematyczny*

* Oryginalny dokument zaczerpnięty z *Charakterystycznych cech jezuickiego wychowania* (1986), Załącznik II: Schemat. Tekst został minimalnie zmodyfikowany przez o. José Mesa SJ, aby ułatwić jego zrozumienie.

Zarys ten ujmuje w postaci schematycznej związek między duchową wizją Ignacego i charakterystycznymi cechami edukacji jezuickiej. Dziewięć punktów w pierwszej kolumnie powtarza nagłówki pierwszych dziewięciu głównych części dokumentu. Przypisy odnoszą się do pism Ignacego (przede wszystkim *Ćwiczeń duchowych* i *Konstytucji*) oraz do akapitów podsumowania historycznego podanego w Załączniku I. Dwadzieścia osiem podstawowych cech jezuickiego wychowania zostało powtórzone w drugiej kolumnie w taki sposób, aby pokazać ich zakorzenienie w ignacjańskiej wizji świata. Nie chodzi tu o dokładne odniesienia, ale raczej o bezpośrednie ich zastosowanie. Bardziej trafne byłoby stwierdzenie, że cechy te wywodzą się z wizji ignacjańskiej lub są w niej zakorzenione.

Ignacjańska wizja świata

1. Bóg

Dla Ignacego Bóg jest Stwórcą i Panem, Najwyższą Dobrocią, jedyną Rzeczywistością, która jest absolutna⁴⁴; cała inna rzeczywistość pochodzi od Boga i ma wartość tylko o tyle, o ile prowadzi nas do Boga⁴⁵. Ten Bóg jest obecny w naszym życiu, „pracując dla nas” we wszystkim.

Poprzez wiarę może być znajdowany we wszystkich zjawiskach naturalnych i wydarzeniach dotyczących człowieka, w historii jako całości i szczególnie w żywym doświadczeniu poszczególnych osób⁴⁶.

Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania

1. Afirmuje świat
2. Towarzyszy w integralnej formacji każdej osoby w ludzkiej wspólnocie.
3. Obejmuje wymiar religijny, który przenika całą edukację.
4. Jest narzędziem apostołskim.
5. Promuje dialog między wiarą a kulturą.

⁴⁴ Por. *Ćwiczenia duchowe* (ĆD) 15-16.

⁴⁵ Zasada pierwsza i podstawowa (Fundament *Ćwiczeń duchowych*), por. *Ćwiczenia duchowe* (ĆD) 23.

⁴⁶ Bóg pracujący dla nas poprzez stworzenie stanowi podstawę duchowości ignacjańskiej. Dwoma przykładami z *Ćwiczeń* są: „Medytacja o Wcieleniu” (ĆD 101-109) i „Kontemplacja [pomocna] do uzyskania miłości” (ĆD 230-237). Ignacy wielokrotnie mówił o „szukaniu Boga we wszystkich rzeczach” a Jerome Nadal SJ (jeden z pierwszych towarzyszy Ignacego) ujął to w słynne określenie „kontemplatywność w działaniu”.

Ignacjańska wizja świata

2. Ludzka wolność

Każdy mężczyzna lub kobieta są osobiście znani i kochani przez Boga. Ta miłość zachęca do dawania odpowiedzi, która, aby być autentycznie ludzką, musi być wyrazem radykalnej wolności⁴⁷. Dlatego aby odpowiedzieć na miłość Boga, każdy człowiek jest powołany do tego, by być:

- wolny do dawania z siebie, przyjmując odpowiedzialność za swoje czyny i ich konsekwencje; wolny do wierności;
- wolny do działania w wierze ku temu prawdziwemu szczęściu, które jest celem życia; wolny do pracy z innymi w służbie królestwa Bożego dla uzdrowienia stworzenia⁴⁸.

Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania

6. Domaga się indywidualnej opieki i troski o każdą osobę.
7. Podkreśla aktywność ucznia.
8. Promuje otwartość na rozwój przez całe życie.

⁴⁷ Por. *Charakterystyczne cechy...*, Dodatek 1 (184).

⁴⁸ Cel *Ćwiczeń duchowych* został określony jako „duchowa wolność”. Sam Ignacy nadaje im tytuł *Ćwiczenia duchowe [służące] do przewyciężenia samego siebie i do uporządkowania swego życia – bez kierowania się jakimkolwiek przywiązaniem, które byłoby nieuporządkowane* (CD 21).

Ignacjańska wizja świata

3. Poszukiwanie wolności

Z powodu grzechu i jego skutków, wolność do tego, by odpowiedzieć na miłość Boga, nie jest automatyczna. Wspierani i umacniani przez odkupieńczą miłość Boga, angażujemy się w ciągłą walkę o rozpoznanie przeszkód blokujących naszą wolność (w tym mieszczą się skutki grzeszności) i w przeciwdziałanie im, jednocześnie rozwijając zdolności niezbędne do korzystania z prawdziwej wolności⁴⁹.

- Ta wolność wymaga prawdziwej wiedzy, miłości i akceptacji siebie, połączonych z determinacją do tego, aby być wolnym od wszelkiego nadmiernego przywiązania do bogactwa, sławy, zdrowia, władzy, a nawet samego życia⁵⁰.

- Prawdziwa wolność wymaga również realistycznej znajomości różnych sił obecnych w otaczającym świecie i dotyczy także wolności od zniekształconego postrzegania rzeczywistości, wypaczonych wartości, sztywnych postaw lub poddania się skostniałym ideologiom⁵¹.

Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania

9. Jest zorientowane na wartości.

10. Zachęca do rzeczywistego poznania, miłości, i akceptacji siebie.

11. Zapewnia realistyczną znajomość świata, w którym żyjemy.

⁴⁹ *Charakterystyczne cechy...*, Dodatek 1 (183); jest to streszczenie „Pierwszego Tygodnia” Ćwiczeń.

⁵⁰ *Charakterystyczne cechy...*, Dodatek 1 (184); ĆD 1, 313-329 („Reguły rozeznawania duchów”).

⁵¹ *Charakterystyczne cechy...*, Dodatek 1 (184); ĆD 142-146 („Dwa sztandary”).

Ignacjańska wizja świata

- Aby dążyć do takiej prawdziwej wolności, należy nauczyć się rozpoznawać i radzić sobie z wpływami, które mogą promować lub ograniczać wolność: poruszenia własnego serca, wszelkiego rodzaju dotychczasowe doświadczenia, interakcje z innymi ludźmi, dynamika historii, struktur społecznych i kultury⁵².

Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania

4. Chrystus wzorem ludzkości

Światopogląd Ignacego koncentruje się na historycznej osobie Jezusa⁵³. On jest wzorem ludzkiego życia, ponieważ całkowicie odpowiada na miłość Ojca w służbie innym.

On podziela naszą ludzką kondycję i zaprasza nas, abyśmy, pod Jego krzyżem, odpowiedzieli Ojcu z miłością⁵⁴.

On żyje pośród nas i pozostaje Człowiekiem dla innych w służbie Bogu.

12. Proponuje Chrystusa jako wzór ludzkiego życia.

13. Zapewnia odpowiednią opiekę duszpasterską.

14. Wyraża wiarę w osobistej i wspólnotowej modlitwie, uwielbieniu i służbie.

⁵² ĆD 24-42 („Rachunek sumienia”) oraz „Dwa sztandary”, zobacz powyżej.

⁵³ *Charakterystyczne cechy...*, Dodatek 1 (184, 193); ĆD 53; 95-98 („Królestwo Chrystusa”); 167 („Trzeci stopień pokory”). Tygodnie II, III i IV *Ćwiczeń* mają prowadzić do podjęcia decyzji pójścia za Chrystusem.

⁵⁴ ĆD 116 („Kontemplacja o narodzeniu Pana Jezusa”); zobacz również „Dwa sztandary” wspomniane wyżej.

Ignacjańska wizja świata

5. Działanie

Kochająca i wolna odpowiedź na miłość Boga nie może być jedynie spekulatywna czy teoretyczna. Bez względu na koszty, zasady teoretyczne muszą prowadzić do zdecydowanych działań: „miłość objawia się w czynach”⁵⁵.

Ignacy prosi o całkowite i aktywne zaangażowanie mężczyzn i kobiet, którzy, aby naśladować Chrystusa i bardziej się do Niego upodobnić, wprowadzą swoje ideały w życie w prawdziwym świecie idei, ruchów społecznych, rodziny, biznesu, struktur politycznych i prawnych oraz działalności religijnej⁵⁶.

Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania

15. Przygotowuje do aktywnego zaangażowania życiowego.
16. Służy wierze, która czyni sprawiedliwość.
17. Stara się formować „ludzi dla innych”.
18. Przejawia szczególną troskę o biednych.

⁵⁵ *Charakterystyczne cechy...*, Dodatek 1 (184, 190); ĆD 135; 169-189 („Wybór”).

⁵⁶ *Charakterystyczne cechy...*, Dodatek 1 (188, 184).

Ignacjańska wizja świata

6. W Kościele

Dla Ignacego odpowiedź na wezwanie Chrystusa jest w Kościele i przez Kościół Rzymskokatolicki narzędziem, poprzez które Chrystus jest sakramentalnie obecny w świecie⁵⁷. Maryja, Matka Jezusa, jest wzorem tej odpowiedzi⁵⁸.

Ignacy i jego pierwsi towarzysze zostali wyświęceni na kapłanów i oddali Towarzystwo Jezusowe na służbę Namiestnikowi Chrystusa, „aby udać się w dowolne miejsce, do którego uzna za słuszne posłać ich na większą chwałę Boga i dla dobra dusz”⁵⁹.

Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania

19. Jest narzędziem apostolskim w służbie Kościoła, jako że służy społeczności ludzkiej.

20. Przygotowuje uczniów do aktywnego uczestnictwa w kościele i społeczności lokalnej, do służby innym.

⁵⁷ ĆD 352-370 („Reguły o trzymaniu z Kościołem”); *Konstytucje* [603] (s.213-214), Formuła Instytutu [3] (s. 31-32) oraz fragmenty pism Ignacego. Kiedy zdał sobie sprawę, że nie będzie możliwe udanie się do Ziemi Świętej, aby bezpośrednio służyć Chrystusowi, Ignacy wybrał „następną najlepszą rzecz”, udając się do Rzymu, aby służyć Kościołowi pod przewodnictwem „namiestnika Chrystusa”.

⁵⁸ Oddanie się Maryi, Matce Jezusa, jest wyraźnie widoczne w ciągu całego życia Ignacego; jak czytamy w Dodatku 1 (171), jego pielgrzymka rozpoczęła się w Montserrat; Maryja pojawia się w wielu miejscach *Ćwiczeń* (por. ĆD 47, 63, 10211, 1111, 147, 218, 299).

⁵⁹ *Charakterystyczne cechy...*, Dodatek 1 (1911, 793). Według niektórych autorów, Ignacy był twórcą sformułowania „namiestnik Chrystusa”. Bez względu na to, czy mają rację, czy też nie, wierność papieżowi charakteryzuje zarówno Ignacego, jak i założone przez niego Towarzystwo Jezusowe.

Ignacjańska wizja świata

7. Magis

Ignacy wielokrotnie przynaglał do „magis” – więcej, bardziej. Jego nieustanna troska odnosiła się do większej służby Bogu, dzięki bliższemu podążaniu za Chrystusem, a troska ta oddziaływała na wszystkie dzieła apostołskie pierwszych towarzyszy. Konkretna odpowiedź dawana Bogu musi być czymś „o większej wartości”⁶⁰.

Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania

21. Dąży w swojej pracy formacyjnej do doskonałości.

22. Jest świadectwem doskonałości.

8. Wspólnota

Gdy Ignacy poznał miłość Boga objawioną w Chrystusie i zaczął na nią odpowiadać, oddając się służbie Królestwu Bożemu, podzielił się swoim doświadczeniem i przyciągnął towarzyszy, którzy zostali „przyjaciółmi w Panu” w służbie innym⁶¹.

Siła wspólnoty działającej na rzecz Królestwa jest większa niż siła jakiegokolwiek osoby lub grupy osób.

23. Podkreśla współpracę świeckich i jezuitów.

24. Opiera się na duchu wspólnoty pomiędzy nauczycielami, administracją, wspólnotą jezuitów, zarządem, rodzicami, uczniami, absolwentami i dobroczyńcami.

25. Odbywa się w ramach struktury, która promuje wspólnotę.

⁶⁰ *Charakterystyczne cechy...*, Dodatek 1 (184); CD 97, 155.

⁶¹ *Charakterystyczne cechy...*, Dodatek 1 (1891, 1921).

Ignacjańska wizja świata

9. Rozeznanie

Ignacy i jego towarzysze podejmowali decyzje na podstawie ciągłego procesu indywidualnego i wspólnotowego „rozeznawania”, prowadzonego zawsze w atmosferze modlitwy. Poprzez modlitewną refleksję nad rezultatami swoich działań, dokonywali przeglądu poprzednich decyzji i dostosowywali metody, nieustannie poszukując tego, co bardziej przyczyni się do służby Bogu (*Magis*)⁶².

Charakterystyczne cechy jezuickiego wychowania

26. Dostosowuje środki i metody, aby osiągnąć swoje cele w najbardziej efektywny sposób.
27. Jest „systemem” szkół o wspólnej wizji i wspólnych celach.
28. Pomaga w zapewnieniu szkolenia zawodowego i formacji ciągłej, potrzebnych szczególnie nauczycielom.

⁶² „Rozeznawanie duchów” jest obecne w całym życiu Ignacego, jest to już widoczne w Manresie (Dodatek 1, 181), ale konsekwentnie rozwija się przez całe jego życie. Krótki dokument zatytułowany „Rozważania pierwszych ojców” opisuje proces rozeznawania pierwszych towarzyszy Ignacego, które doprowadziło do powstania Towarzystwa Jezusowego. Zobacz także Dodatek 1 (189-193), aby prześledzić proces, który doprowadził do powstania pierwszego *Ratio Studiorum* i ĆD 313-336 („Zasady rozeznawania duchów”).

Tytuł oryginału
Jesuit Schools: A Living Tradition in the 21st Century.
An Ongoing Exercises of Discrement

Wydawca

MOCNI W DUCHU

ISBN 978-83-65469-59-5

Wydanie pierwsze, Łódź 2020

Mocni w Duchu – Centrum
90-058 Łódź, ul. Sienkiewicza 60
tel. 42 288 11 53
mocni.centrum@jezuici.pl
odnowa.jezuici.pl

Zamówienia
tel. 42 288 11 57, 797 907 257
mocni.wydawnictwo@jezuici.pl
odnowa.jezuici.pl/sklep

KOSTKA Publiczne Liceum
Ogólnokształcące Jezuitów
im. św. Stanisława Kostki
ul. Spółdzielców 5
30-682 Kraków, Polska
www.kostka.edu.pl

Jezuickie Centrum Edukacji
ul. Ks. Piotra Skargi 10
33-300 Nowy Sącz, Polska
jce.pl

Publiczna Szkoła Podstawowa Jezuitów
w Mysłowicach
ul. Powstańców 19
41-400 Mysłowice, Polska
pspj.edu.pl

Zespół Szkół Jezuitów
im. św. Stanisława Kostki w Gdyni
ul. Tatrzańska 35
81-313 Gdynia, Polska
jezuici.edu.pl

Szkoła Podstawowa
im. św. Ignacego Loyoli
ul. Żeromskiego 26
90-737 Łódź, Polska
szkolawlodzi.jezuici.pl

Niels Steensens Gymnasium
Sankt Kjelds Gade 3, DK-2100
Copenhagen Ø, Dania
jesuitterne.org

Католическая гимназия
(Katolickie Gimnazjum)
ul. Bakunina 4/2, 634003 Tomsk, Rosja
catholicgymnasium.ru

